

Univerzita Hradec Králové
Pedagogická fakulta
Katedra kulturních a náboženských studií

Interpretace pohádek v hlubinné psychologii

Bakalářská práce

Autor:	Viola Koumarová
Studijní program:	B 7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Transkulturní komunikace
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Petr Mikoška, Ph.D.

Zadání bakalářské práce

Autor:	Viola Koumarová
Studium:	P131444
Studijní program:	B7507 Specializace v pedagogice
Studijní obor:	Transkulturní komunikace
Název bakalářské práce:	Interpretace pohádek v hlubinné psychologii
Název bakalářské práce AJ:	Fairy tale interpretation in depth psychology

Cíl, metody, literatura, předpoklady:

Cílem bakalářské práce je prezentace analyticko-psychologického přístupu k interpretaci pohádek. Součástí práce je rovněž vysvětlení jungovské metody amplifikace na základě vlastní interpretace lidových pohádek z evropských i mimoevropských zemí. K interpretaci pohádek je využita obsahová analýza s metodologickým postupem podle Marie-Louise von Franz. Práce je zpracovávána na základě archetypové psychologie Carla Gustava Junga.

FRANZ, Marie-Louise von. Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie. Vyd. 3. Praha: Portál, 2011. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. Archetypy a nevědomí. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. CAMPBELL, Joseph. Tisíc tváří hrdiny: archetyp hrdiny v proměnách věků. Vyd. 1. Praha: Portál, 2000. BORECKÝ, Vladimír. Porozumění symbolu. Vyd. 1. Praha: Triton, 2003.

Garantující pracoviště:	Katedra kulturních a náboženských studií, Pedagogická fakulta
Vedoucí práce:	Mgr. et Mgr. Petr Mikoška, Ph.D.
Oponent:	Mgr. Monika Ulrichová, Ph.D.
Datum zadání závěrečné práce:	25.11.2014

Prohlášení

Prohlašuji, že jsem tuto bakalářskou práci vypracovala (pod vedením vedoucího bakalářské práce) samostatně a uvedla jsem všechny použité prameny a literaturu.

V Hradci Králové dne

Poděkování

Děkuji Mgr. et Mgr. Petru Mikoškovi, Ph.D. za odborné vedení, trpělivost a ochotu, kterou mi věnoval v průběhu zpracování této bakalářské práce.

Anotace

KOUMAROVÁ, Viola. *Interpretace pohádek v hlubinné psychologii*. Hradec Králové: Pedagogická fakulta Univerzity Hradec Králové, 2016. 53s. Bakalářská práce.

Cílem bakalářské práce je prezentace analyticko-psychologického přístupu k interpretaci pohádek. Součástí práce je rovněž vysvětlení jungovské metody amplifikace na základě vlastní interpretace lidových pohádek z evropských i mimoevropských zemí. K interpretaci pohádek je využita obsahová analýza s metodologickým postupem podle Marie-Louise von Franz.

Klíčová slova: analytická psychologie, interpretace pohádek, archetypy

Annotation

KOUMAROVÁ, Viola. *Fairy tale interpretation in depth psychology*. Hradec Králové: Faculty of Education, University of Hradec Králové, 2016. 53s. Bachelor Degree Thesis.

The main goal of this thesis is to present an analytic-psychological attitude to the process of interpretation of fairy tales. A part of this thesis is devoted to explanation of the method of amplification due to Jung, which is done on the basis of author's own interpretation of European and non-European fairy tales. For an interpretation of fairy tales the summary analysis is used together with the methodological method due to Marie-Louise von Franz.

Keywords: analytical psychology, interpretation of fairy tale, archetypes

Obsah

1. Úvod.....	2
TEORETICKÁ ČÁST.....	5
2. Analytická psychologie	5
3. Základní pojmy psychologie C. G. Junga	5
3.1 Vědomí a nevědomí.....	5
3.2 Osobní a kolektivní nevědomí.....	6
3.3 Archetypy	6
3.3.1 Anima a animus.....	7
3.3.2 Stín.....	8
3.3.3 Bytostné Já	9
3.3.4 Archetyp dítěte	9
3.3.5 Archetyp matky	10
3.3.6 Archetyp otce	10
3.3.5. Archetyp moudrého starce a moudré stařeny	10
3.4. Persona	11
4. Interpretace pohádek Marie-Louise von Franz.....	11
4.1 Metodologický postup.....	12
5. Amplifikace	13
5.1 Symbol	13
APLIKAČNÍ ČÁST	14
6. Interpretace pohádek	14
6.1 O pouzdru na nůž plném campy.....	14
6.2 O dvanácti zakletých princích	26
7. Shrnutí interpretací	35
8. Diskuze.....	41
9. Závěr.....	42
Použitá literatura.....	45
Internetový zdroj	47
Přílohy	48
Příloha 1	48
Příloha 2	52

1. Úvod

Součástí lidové kultury každého národa jsou pohádky. Pohádky předávané z generace na generaci poslouchají děti v české kotlině, v hlubokých tibetských údolích nebo v chladné severské zátoce.¹

Marie-Louise von Franz se ve své knize *Psychologický výklad pohádek* zmiňuje o misionáři z ostrovů v jižních mořích, který jako nejjednodušší způsob navození vztahu k místním lidem uvádí vyprávění pohádek. Dle něj je to řeč, v níž si všichni lidé rozumějí. Kdyby vyprávěl nějaký velký mýtus, bylo by to mnohem obtížnější. Základní materiál musí být použit v jednoduché formě, která vyjadřuje nejobecnější a současně nejhlubší lidské struktury. Můžeme tedy s nadsázkou říci, že pohádky jsou mezinárodní jazyk všech lidí.²

Tímto fenoménem a společnými znaky v pohádkách se zabýval C. G. Jung ve své analytické psychologii. Na základě svého zkoumání vytvořil teorii o kolektivním nevědomí. Obsahy tohoto kolektivního nevědomí nazval archetypy. Jungův přístup k pohádkám je interpretační. Interpretuje příběhy skrze psychologický jazyk.

Psychologické interpretace pohádek můžeme dělit na dva směry. První směr je psychoanalytická interpretace pohádek, která vychází z myšlenek a teorií Sigmunda Freuda. Druhý směr je již zmíněná archetypová psychologie Carla Gustava Junga, kterou se zde budeme zabývat.

Hlavní představitelkou analytické interpretace pohádek je švýcarská profesorka Marie-Louise von Franz, její přednášky z Institutu C. G. Junga v Curychu jsou obsaženy v knize *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Franz byla žákyně C. G. Junga, a jím prezentované obsahy kolektivního nevědomí dále rozšířila a aplikovala na pohádky. Jung soubor archetypů používal k interpretaci snů. Franz vytvořila vlastní metodologický postup k interpretaci pohádek, který budeme používat.

Následně vyšly interpretační knihy ovlivněné tímto metodologickým postupem. Například od Vereny Kast kniha *Touha po druhém: o lásce v pohádkách*, nebo série pohádek od různých autorů seskupené do celku v knihách *Příběhy duše I, II, III: moderní jungiánský výklad pohádek*.

¹ Srov. Tibetské lidové pohádky. *Informační systém o Tibetu*. [online]. Poslední změna 5. 8. 2002. [srov. 16. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=311>

² Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, str. 24.

V této práci se pokusíme o vlastní interpretaci pohádek z různých koutů světa. Budeme se snažit převést jejich obsah do psychologického jazyka, aplikovat amplifikaci a najít zde stejné obsahy kolektivního nevědomí. Jsme si vědomi toho, že archetypová psychologie C. G. Junga je velmi stará a má své nedokonalosti, ale pořád ji můžeme aplikovat a dozvědět se něco nového o subjektu, který budeme studovat.

Hlavním cílem je představení archetypové psychologie, metodologického postupu Marie-Louise von Franz, a její aplikace na zvolené pohádkové příběhy. Dílčí cíle jsou postavené na hledání stejných kolektivních obsahů u obou interpretovaných pohádek, i když obsahy vyprávění jsou diametrálně odlišné. Interpretované subjekty jsou vybrány tak, aby neobsahovaly stejné prvky v příběhu, jako jsou počty postav, úkoly, symboly a samotná expozice.

Z uvedených cílů naší práce se odvíjí formulace základních výzkumných otázek:

Jaké kolektivní obsahy nalezneme společně u obou pohádek? A jaký význam tyto kolektivní obsahy odehrají v osobní cestě hlavních hrdinů?

Jsou zde vybrány jak evropské pohádky ze Švédska, tak mimoevropské z Tibetu. Pro evropské pohádky je typická mezinárodnost. Pohádky se různě mísily s ostatními pohádkami z různých částí světa a postupně byly obměňovány. V po staletí izolovaném Tibetu se nevyskytovalo takové množství pohádek k výměně, a proto jsou tyto příběhy spíše originální, ale samozřejmě nalezneme i nám podobné.³

Tato práce se člení na dvě části. V první teoretické části budeme prezentovat analyticko-psychologický přístup k interpretaci pohádek. Vysvětlíme hlavní pojmy archetypové psychologie, které budeme používat. Začneme u rozdílu vědomí a nevědomí a budeme dále postupovat k jednotlivým archetypům a jejich významům. Přejdeme k obsahové analýze a metodologickému postupu Marie-Louise von Franz. Detailně rozebereme její postup a připravíme se na jeho použití v praxi. Dále vysvětlíme pojem amplifikace, který používá Franz při interpretaci.

V druhé aplikační části přejdeme k interpretaci vybraných pohádek. Jako první bude interpretována tibetská pohádka *O pouzdru na nůž plném campy* z knihy Miroslava Pošty *Himálajské pohádky*. A jako druhá švédská pohádka *O dvanácti zakletých princích* z knihy Miroslava Pošty *Švédské pohádky*. Pohádky byly v knihách jen nepatrně poupraveny oproti originálu.

³ Srov. Tibetské lidové pohádky. *Informační systém o Tibetu*. [online]. Poslední změna 5. 8. 2002. [srov. 16. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=311>

V poslední části práce shrneme poznatky z obou interpretovaných pohádek a porovnáme námi nalezené kolektivní obsahy.

V průběhu svého života jsem si vybuodovala hluboký vztah k pohádkám a to hlavně díky své mamince, která je loutkoherečka a spisovatelka svých pohádek.

TEORETICKÁ ČÁST

2. Analytická psychologie

Analytická psychologie byla založena Carlem Gustavem Jungem a patří ke klasickým hlubinně psychologickým směrům. Psychologie je celostní, snaží se vyhovět všem aspektům, životním projevům a potřebám člověka. Zabývá se tedy nejenom duševními nemocemi, ale i tvůrčím rozvojem člověka. V centru osobnostní psychologie C. G. Junga stojí dva důležité pojmy a to je bytostné Já a individuace. Individuace je důležitá proto, aby se člověk stal tím, kým skutečně je a uvědomil si aspekty svého bytí. A právě tím může dojít k zjištění, že celá jeho bytost jak duševní, tak tělesná tvoří jednotu a celek. To je již zmiňované bytostné Já. Na něj má vliv samozřejmě i sociální okolí a prostředí. Od těchto pojmů se odvozuje integrativní terapeutický koncept, ve kterém se zpracovávají jak traumatické zkušenosti, tak kreativní přístup k uspořádání svého života. Důležitý je pro terapii rozbor snů a fantazií.⁴

3. Základní pojmy psychologie C. G. Junga

3.1 Vědomí a nevědomí

Pojem vědomí nalezneme v různých vědních oblastech, např. ve filozofii, psychologii a medicíně, ale v každém oboru má jiný význam. V analytické psychologii je pojem vědomí určován svým protikladným vztahem k nevědomí.⁵

Lidská psychika se tedy dle C. G. Junga skládá z vědomí a nevědomí. Jsou to dvě navzájem se doplňující, ale svými vlastnostmi protikladné sféry. Pro Junga je vědomí úzce spojené s prožíváním Já. Vědomí je tedy funkcí vytvářející vztah psychických obsahů k Já. Všechny zážitky člověka, jak vnitřní, tak vnější musí procházet přes jeho Já, aby mohly být vnímány, jinak zůstanou nevědomé. Velkou část života strávíme v nevědomí, právě tím, že spíme nebo se necháváme unášet fantazií.⁶

Nevědomý stav je jiný než stav vědomý. Proces v nevědomí nejprve pokračuje, jako by byl vědomý, ale poté do jisté míry klesá na primitivnější (archaicko-mytologické) stadium

⁴ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 311.

⁵ Srov. Tamtéž, str. 445-446.

⁶ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 9.

a svým charakterem se přibližuje instinktivní formě. Tím nabývá vlastnosti neovlivnitelnosti charakteristické pro pud.⁷

3.2 Osobní a kolektivní nevědomí

Do nevědomí můžeme zahrnout všechny materiál, který nedosahuje hodnoty prahu vědomí. Nevědomí se stále zaměstnává seskupováním a přeskupováním svých obsahů.⁸

Nevědomí můžeme dělit na vrchní a hlubší vrstvu. Vrchní vrstva je osobní nevědomí a ta hlubší je kolektivní nevědomí.

V osobním nevědomí nalezneme obsahy, které provázejí člověka po celý jeho život, ať už ty potlačené, vytěsněné nebo podprahově vnímané, zatímco v kolektivním nevědomí jsou obsahy, které představují antropologické vzorce lidského jednání, jako je boj proti nepříteli nebo vzájemné vztahy v rodině.⁹

V každém člověku v jeho individuální struktuře je skrze kolektivní nevědomí obsažena celá dědičná duševní podstata vývoje lidstva.¹⁰ Zděděné kategorie v nevědomí Jung nazývá nejprve praobrazy a poté archetypy.

Kolektivně nevědomé obsahy se nazývají archetypy a jsou to obecné obrazy existující od pradávna. Jedním z hlavních projevů archetypů je mýtus a pohádka.¹¹

3.3 Archetypy

„Archetypy (*archaios* = od prvopočátku, starý, původní; *typos* = ráz, stopa, podoba, postava, forma, charakter).“¹²

Jung mnohdy nazývá archetypy jako „orgány duše“. Vše, co o archetypech řekneme, vychází z našeho vědomí, a tudíž se jedná jen o formu metafor. Archetypy nejsou určovány

⁷ Srov. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2, str. 40.

⁸ Srov. JUNG, Carl Gustav, BARZ, Helmut, ed. a PLOCEK, Karel, ed. *Osobnost a přenos*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1998. Výbor z díla / C. G. Jung; 3., str. 14.

⁹ Srov. Tamtéž, str. 10.

¹⁰ Srov. Tamtéž, str. 20.

¹¹ Srov. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2, str. 99.

¹² Cit. JUNG, Carl Gustav. *Analytická psychologie: její teorie a praxe: tavistocké přednášky*. Vyd. 1. Praha: Academia, 1992, str. 49.

obsahem, ale formou.¹³ Čím hlouběji se v kolektivním nevědomí archetypový obraz nachází, tím je jeho forma neurčitější a chudší.¹⁴

Archetyp se objevuje v tak instinktivní formě, že člověka podněcuje, aby říkal slova a prováděl úkony, jejichž smysl je pro něj tak nevědomý, že o něm ani nepřemýšlí.¹⁵

„Archetypy dnes mohou být také definovány jako geneticky zavedené, evolučně získané univerzální pohotovostní a reakční systémy lidského organismu. „Náš život je stejný, jakým byl po celé věky“. Každopádně to není v našem smyslu nic pomíjivého, jelikož ty samé fyziologické a psychologické procesy, jež byly vlastní lidem po statisíce let, stále trvají a dávají vnitřnímu citění hluboké tušení „věčné“ kontinuity živého.“¹⁶

Ve všech kulturách můžeme nalézt stejné archetypové motivy, ať už v mytologiích, náboženských tradicích nebo pohádkách.¹⁷

3.3.1 Anima a animus

Anima je přirozený archetyp, který zahrnuje všechny výpovědi nevědomí. Je pouze jedním archetypem z mnoha dalších. Archetyp animy je ženské povahy. Na rozdíl od animuse, který je mužské povahy.¹⁸

Rozlišujeme mezi vnitřní a vnější formou projevu anima a animy. S vnitřní formou se setkáváme ve svých snech, fantaziích, vizích a jiném materiálu nevědomí, zde se vynořují psychické rysy odpovídající opačnému pohlaví. O vnější formu projevu jde tehdy, stává-li se nějaký člověk nositelem projekce určitého prvku našeho nevědomí, přičemž nepoznáme, že to, co upoutá naši pozornost, je současně část našeho vlastního nitra. Archetypy v nás můžou vyvolat dojem cizí vůle, která dělá opak toho, co sami chceme nebo pokládáme za správné. Různost archetypových forem duševního obrazu je zcela nevyčerpatelná.¹⁹

¹³ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 24.

¹⁴ Srov. Tamtéž, str. 25.

¹⁵ Srov. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2, str. 66.

¹⁶ Cit. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 29.

¹⁷ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 25.

¹⁸ Srov. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2, str. 127.

¹⁹ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 61.

Anima i animus mají dvě základní formy archetypu, světlý a temný, neboli působí jak pozitivně, tak negativně.²⁰

Můžeme si uvést příklady negativní formy animy a anima.

Nevědomí ženy je odlišné od nevědomí u muže a nacházíme u něj odlišné aspekty. Anima u muže vyvolává nálady, a naopak animus u ženy vyvolává mínění, obě vlastnosti vychází z temného pozadí.²¹ Muž je ve své primitivní, instinktivní přirozenosti lovec a válečník a animus jako mužský princip tuto tendenci sdílí. Na druhé straně ženská anima vede muže hlouběji do života.²² Animus naopak vytváří pocit ztráty spojení se životem. Vyvolává i deprese spojené s neschopností dále žít.²³

Dále může animus vyvolávat silnou agresivitu, nebo naopak pasivitu. Ženy se stávají buď maskulinně přímými, nebo absolutně apatickými.²⁴

3.3.2 Stín

Stín znázorňuje naši „odvrácenou stranu“, která neodlučitelně patří k nám, k naší celosti.²⁵ Stín se objevuje v symbolické podobě uvnitř člověka nebo jako konkrétní postava ve vnějším životě. V symbolické podobě se vyskytuje např. jako postava snu, která personifikovaně představuje rozličné množství duševních vlastností snícího, ve vnější sféře se může projevat jako konkrétní člověk z okolí, který se stane nositelem v nevědomí skrytých vlastností. Jung rozlišuje dvě formy stínu. Obě tyto formy působí v lidské psychice, první z nich je osobní stín, který zahrnuje neprožívané duševní rysy jedince. Druhá forma se nachází v kolektivním nevědomí, neboli kolektivní stín. Stín může být zastupován i pozitivní postavou. Z osobního hlediska stín prezentuje potlačené obsahy psyché, které ale nemusí být nutně negativní, ale mohou mít i pozitivní charakter. Z kolektivního hlediska představují v každém člověku existující predispozici ke zlu.²⁶

²⁰ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 62.

²¹ Srov. JUNG, Carl Gustav, BARZ, Helmut, ed. a PLOCEK, Karel, ed. *Osobnost a přenos*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1998. Výbor z díla / C. G. Jung; 3., str. 113.

²² Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, str. 138.

²³ Srov. Tamtéž, str. 139.

²⁴ Srov. Tamtéž, str. 140.

²⁵ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 58.

²⁶ Srov. Tamtéž, str. 59.

Stín je zcela zrcadlovým protějškem našeho vědomého Já a také roste a rozvíjí se stejnoměrně s ním. Pokud je ve vědomém životě člověka málo ztělesněn a vnímán, tím jeho moc v nevědomí roste a je temnější a hustší. Každý člověk je sledován svým stínem.²⁷

3.3.3 Bytostné Já

Bytostné Já je jednota všech stránek člověka. Obsahuje všechny aspekty člověka jako jeho vědomí, nevědomí, tělesnou stránku, tak i psychickou. Obsahuje vědomé i nevědomé, jako i tělesné a psychické. Je centrem osobnosti a neustále se rozvíjí a proměňuje. Klasickým symbolem bytostného Já je koule, která představuje celek.²⁸

„Bytostné Já je paradoxně nejen neurčité, ale také zahrnuje charakter určitosti. Skutečnost, že bytostné Já obsahuje i jedinečnou lidskou osobnost, odpovídá právě tomu, co je v bytostném Já absolutně individuální, co propojuje jedinečné s věčným a jednotlivé s obecným.“²⁹

Můžeme říci, že bytostné Já je sjednocením protikladů. Pojem bytostného Já lze chápat jako prvotní archetyp, jelikož v sobě zahrnuje všechny ostatní aspekty archetypů.³⁰

Je důležité říci, že pojem bytostné Já, stejně jako všechny ostatní pojmy analytické psychologie, představuje jenom pokus o zachycení námi neznámé podstaty, tím, že se jí symbolicky přibližuje. Prakticky není bytostné Já nic než psychologický pojem, který se snaží vysvětlit nevysvětlitelné.³¹

3.3.4 Archetyp dítěte

Archetyp dítěte symbolizuje vývoj, který je možný jen samostatností. Nejdůležitější úloha dítěte je odloučení od vlastního původu.³²

„Motiv dítěte představuje to, co existovalo ve vzdálené minulosti, i to, co existuje nyní.“³³

²⁷ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 60.

²⁸ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 51.

²⁹ Cit. Tamtéž, str. 52.

³⁰ Srov. Tamtéž, str. 52.

³¹ Srov. Tamtéž, str. 52.

³² Srov. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2, str. 248.

³³ Cit. KERÉNYI, Karl a JUNG, Carl Gustav. *Věda o mytologii*. Vyd. 3., Brož. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2004, str. 99.

3.3.5 Archetyp matky

U archetypu matky nalezneme nepřeberné množství symbolů. Základní forma je vlastní matka a babička neboli všechny matky a ženy v rodině. Ve vyšším smyslu může mít podobu bohyně a panny. V širším smyslu nalezneme archetyp matky přeneseně v zemi, církvi, měsíci, hmotě a podsvětí. Dále se zjevuje ve zvířatech, které člověku pomáhají. Všechny tyto symboly mohou být jak pozitivní, tak negativní. Vlastnosti archetypu jsou mateřské, dobrotivé, ale také velmi temné.³⁴

Archetyp Velké matky se nevztahuje pouze na vztah mezi rodičem a dítětem, ale vyjadřuje komplexní psychický stav ega a slovo „velká“ symbolizuje nadřazenost. V archetypu je obsažené spojení člověka s přírodou.³⁵

3.3.6 Archetyp otce

Archetyp otce je aspektem mužství, ale i součástí rodičovského archetypu spolu s archetypem matky. Má biologickou i psychickou stránku, ve snových symbolech se prohlubují aspekty archetypu otce a matky u nastávajících rodičů.³⁶

Otcovský archetyp obsahuje takové aspekty jako autoritu, závaznost, spravedlnost, hrdost a lásku ke svobodě.³⁷

3.3.5. Archetyp moudrého starce a moudré stařeny

Moudrého starce vystihuje jeho duchovní charakter. Představuje morální vlastnosti, vědění, poznání, bystrost a intuici.³⁸

Archetyp ducha neboli moudrého starce vystupuje ve snech stejně jako v pohádkách. Moudrý stařec se často objevuje v příběhu, ve chvíli, kdy se hrdina nachází v beznadějně situaci. Pomáhá hrdinovi vyřešit problém soustředěním morálních sil, tím, že mu klade otázky typu kdo, proč, odkud a kam. Může mu zapůjčit i kouzelné prostředky, které mu pomohou uspět proti zlu. Nejdůležitější je samotný starcův zásah neboli spontánní aktivování tohoto

³⁴ Srov. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2, str. 192-193.

³⁵ Srov. NEUMANN, Erich. *The Great Mother: an analysis of the archetype*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1974, str. 11.

³⁶ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 33.

³⁷ Srov. Tamtéž, str. 34.

³⁸ Srov. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2, str. 283.

archetypu. Tím se zastaví afektivní jednání a nastane klidné řešení a vyjasnění momentální situace.³⁹

Moudrá stařena představuje ženský protějšek téhož archetypu moudrosti a smyslu jako moudrý mudrc. V archetypu moudré stařeny nalezneme stejné analogie nacházející se u moudrého starce, ale také i její specifické vlastnosti. Stařena, která ukazuje cestu a vnáší smysl, vystupuje v pohádkách často jako babička nebo mistryně iniciace, která mladé lidi uvádí do života.⁴⁰

Podobné vlastnosti jako moudrý stařec využívá stařena jako průvodkyně duše, lékařka, učitelka či kněžka. Naopak se oproti starci vyznačuje znalostmi o érotu a vztahu, které dále předává dalším ženám v příběhu.⁴¹

3.4. Persona

Jung personu nazývá maskou či škraboškou, která ukrývá pravou povahu jedince a přitom vytváří určitý dojem na své okolí ve společnosti.⁴² Tato maska představuje jakýsi ochranný štít, který nám usnadňuje komunikaci s ostatními lidmi.⁴³ Problém s personou nastává, když se s ní člověk naprosto identifikuje. Začne ztrácet představu o tom, kdo skutečně je a jedná jen skrze svou masku obrácenou k okolí.⁴⁴

4. Interpretace pohádek Marie-Louise von Franz

Při interpretaci pohádek se mohou projevat Jungovy čtyři funkce vědomí. Jsou to myslivý typ, citový typ, percepční typ a intuitivní typ. První myslivý typ bude u interpretace poukazovat na uspořádání příběhu a způsob, jakým jsou motivy vzájemně spojeny. Citový typ se zaměří na hodnoty v příběhu a uspořádá je do hodnotové hierarchie. Percepční typ bude hledat jednotlivé symboly a postupně je bude amplifikovat. Zatímco poslední intuitivní typ vidí celý soubor obrazů v jeho jednotě. Poslední typ bude mít největší nadání k tomu, aby ukázal, že celá pohádka je ve skutečnosti jedině poselství rozštěpené do mnoha fazet. Čím více funkcí svého vědomí člověk rozvíjí, tím lepší a barvitější jsou interpretace. Je potřeba se

³⁹ Srov. JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2, str. 281.

⁴⁰ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 205.

⁴¹ Srov. Tamtéž, str. 206.

⁴² Srov. DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobnosti*. 2., opr. vyd. Praha: Portál, 1998, str. 35.

⁴³ Srov. JUNG, Carl Gustav a SHARP, Daryl, ed. *Slovník základních pojmů psychologie C. G. Junga*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2005, str. 110.

⁴⁴ Srov. Tamtéž, str. 112.

neustále v tomto umění procvičovat. Kromě obecných pokynů se interpretaci nelze jednoduše naučit. Interpretace je umění, které nakonec závisí na každém interpretovi. Interpretace pohádek je v konečné fázi něco jako zpověď a Rorschachův test současně.⁴⁵

4.1 Metodologický postup

Při praktickém pokusu interpretovat pohádku začínáme s expozicí, neboli s místem a časem. V pohádce bývá expozice často zřejmá, protože pohádky začínají obvykle „Byl jednou jeden...“. To znamená, že se příběh ocitá v kolektivním nevědomí, jemuž chybí prostor a čas. Existuje spousta poetických způsobů, jak vyjádřit ono kdesi.⁴⁶

Poté je důležité se zaměřit na zúčastněné osoby. Franz doporučuje sečíst počet osob na začátku a na konci příběhu. Pokud je například v příběhu uvedená rodina bez matky, a na konci příběhu jsou tři ženy, můžeme se domnívat, že celé vyprávění se zabývá osvobozením ženského principu.⁴⁷

Další fází pohádkového příběhu je počátek problému. Na začátku pohádky se vždy setkáme s nějakou potíží, a proto ji musíme psychologicky pochopit. Následně přijde peripetie, která může být dlouhá nebo krátká. Dále výšky a hloubky příběhu. A konečně přichází vyvrcholení, nebo katastrofa anebo vůbec nic.⁴⁸

Zde končí obecná metoda, která nám pomůže prohlédnout si strukturu příběhu a uspořádat materiál.⁴⁹

Poté už můžeme začít pracovat se symbolikou čísel a postupovat dále ke každému symbolu. Nyní se symboly musí amplifikovat, což znamená, že musíme prohlédnout všechny nalezené motivové paralely k určitému symbolu.⁵⁰

„Amplifikace představuje rozšíření pohledu díky množství paralel. Když shromáždíte paralely, můžete přejít k dalšímu motivu, a tak propracujete celý příběh.“⁵¹

⁴⁵ Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, str. 22.

⁴⁶ Srov. Tamtéž, str. 30-31.

⁴⁷ Srov. Tamtéž, str. 31.

⁴⁸ Srov. Tamtéž, str. 31.

⁴⁹ Srov. Tamtéž, str. 32.

⁵⁰ Srov. Tamtéž, str. 33.

⁵¹ Cit. Tamtéž, str. 34.

5. Amplifikace

V Jungově metodě amplifikace jsou jednotlivé motivy obohacovány analogickým, významově blízkým materiálem obrazů, symbolů, pověstí, mýtů apod. Tímto způsobem je každý významný prvek spojen s dalším a dalším prvkem, až je objasněn celý řetězec motivů.⁵²

Například se bude v pohádce objevovat had a bude zde vylíčen jako pomocné hodné zvíře, ale v jiných pohádkách či mytologických příbězích bude had vystupovat jako negativní aspekt.

Kupříkladu mytologická postava Medúsa má vlasy tvořené spleť hadů a ty jsou ztělesněním hrůzy a smrti.⁵³

To, že bývá had častěji vylíčen negativně a v této pohádce je velmi pozitivní, nám už dává podnět k tomu, ptát se po příčině a hledat další významy a souvislosti s příběhem.

Amplifikace je určitým druhem řízené asociační činnosti, která se stále okruhem vrací k významovému jádru snu či pohádky a takto se snaží přispět k jeho odhalení.⁵⁴

Ptáme se na to, jaký význam má symbol nebo událost ve společnosti nebo v jiných kulturách, například jak se vyskytuje, je zpracováván a chápán v náboženství, mýtech, pohádkách a umění. Amplifikace umožňuje přijmout vzájemně odlišné perspektivy.⁵⁵

„Spojuje s „univerzálním“ člověkem minulosti a přítomnosti, umožňuje pocítit pospolitost, podobnost a propojenost s životním procesem... U abstraktních amplifikací nicméně hrozí nebezpečí, že díky čistě filozofické intelektualizaci a spekulaci uvážnou v nezávaznosti všeobecné lidskosti, nebo že se vůbec vynesou do duchovních výšin, přičemž se ztrácejí ze zřetele vztahy k osobní situaci individua.“⁵⁶

5.1 Symbol

Obsah symbolu nelze nikdy plně vyjádřit. Dle Junga symbol promlouvá k celé psyché, k jejím funkcím a také k její vědomé a současně i nevědomé části.⁵⁷

⁵² Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 45.

⁵³ Srov. ROYT, Jan a ŠEDINOVÁ, Hana. *Slovník symbolů: kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1998, str. 137.

⁵⁴ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 45.

⁵⁵ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 17.

⁵⁶ Cit. Tamtéž, str. 17-18.

⁵⁷ Srov. JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992, str. 51.

APLIKAČNÍ ČÁST

6. Interpretace pohádek

Teoretickou část aplikujeme na dvě pohádky. První je pohádka O pouzdru na nůž plném campy z Tibetu a druhá pohádka O dvanácti zakletých princích ze Švédska. Obě pohádky jsou zde pouze jako ukázky celé metody, k podrobnější interpretaci by bylo zapotřebí více srovnávacího materiálu a více zkušeností s aplikováním metodologie analytické psychologie.

6.1 O pouzdru na nůž plném campy

„Před dávnými a dávnými časy žila v jedné zapadlé vísce matka se třemi dcerami. Nebyly bohaté, ale nebyly ani chudé. Jednoho dne k jejich dveřím přišel pes a svěřil jim pouzdro na nůž plné pražené mouky, které se v Tibetu říká campa. Řekl: ‚Uschovejte mi ji, prosím, dokud se nevrátím z Lhasy.‘“⁵⁸

Pohádka začíná vždy nějakou situací. V zapadlé vísce žije matka se třemi dcerami. Vidíme zde neúplnou rodinu, otec není zmíněn. Na matku a její dvě dcery můžeme pohlížet jako na triádu, která představuje ženskou psyché. Mužský prvek je ve formě psa, který přišel k nim domů a svěřil jim své pouzdro na nůž plné campy, které mu mají uchovat, než se vrátí.

Nejprve se zaměříme na postavy. Jsou zde tři ženy. Číslo tři se pojí s dovršením a zasluhuje být použito ve spojení se slovem „celek“. Stejně jako rovnostranný trojúhelník, který je nejstabilnějším obrazcem vůči tlaku a deformaci, má i trojka tyto symbolické vlastnosti. V náboženství upoutá naši pozornost nejsvětější trojice Otce, Syna a Ducha svatého, která je mocným symbolem tripartitní kompletnosti, stejně jako tři sudičky v řecké mytologii – Klóthó, Lachesis, Atropos.⁵⁹ Dále lze vyjádřit jako maskulinní, dynamické číslo, jež je předstupněm vedoucím k novému, čtvrtému stavu.⁶⁰ Čtvrtou postavou je zde pes. Čtyřkou završujeme symbol úplnosti.

⁵⁸ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 40.

⁵⁹ Srov. KENNER, T. A. *Symboly a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamení a symbolů v moderním světě]*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007, str. 19.

⁶⁰ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 1, str. 131.

Číslo čtyři nám vyjádří úplnost v přírodních živlech (oheň, země, voda a vzduch), základních vlastnostech hmoty (mokrý, suchý, teplý a studený) či ve čtyřech typech temperamentu (sangvinik, flegmatik, choleric a melancholik).⁶¹

Pes v pohádce mluví a odchází na cestu. Jelikož pes mluví, můžeme už předem předpokládat možnost zakletého člověka do psí podoby nebo v něm může sídlit archetyp ducha.

Pes doprovázel pastýře, pomáhal při lovu i v boji. Jeho symbolický význam je ambivalentní, představuje kladné i negativní vlastnosti. Ve starověkých kulturách byl spojován s lunárními a chtonickými božstvy. Ve Starém zákoně hraje pes poněkud negativní úlohu, protože je líčen jako polodivoké zvíře toulající se v blízkosti lidských příbytků. Přírovnání ke psu bylo považováno za jedno z největších pohanění. Na druhé straně byl pes oceňován pro jeho věrnost.⁶² Rané kultury spojovaly psa se světem duchů. V Africe i Americe byl pánem ohně a deště. Muslimové naopak psa nepovažují za čisté zvíře a označení pes bývalo urážkou určenou nevěřícím. V řecké mytologii vystupuje pes Kerberos. Tento tříhlavý pes střeží brány Hádovy podsvětní říše, a je proto i symbolem tajemství smrti a zmrtvýchvstání.⁶³

„Uplynul rok, potom druhý a třetí, a pes se stále nevracel. A tak se matka s dcerami jednoho dne rozhodly, že campu snědí. Jedly a jedly a brzo jim došlo, že ať snědí campy sebevíc, ani trochu jí neubude. Byly z toho celé pryč a campu začaly rozdávat sousedům z blízka i z dále. Za nějaký čas ale zjistily, že campy v pouzdře začíná přece jen pomalu ubývat. Netrvalo dlouho a pes se nečekaně vrátil a řekl: ‚Vraťte mi prosím campu, kterou jsem si u vás nechal.‘ Matka s dcerami do pouzdra daly něco campy, ale ať jí tam sypaly, kolik chtěly, pouzdro se ne a ne naplnit. Nakonec jim nezbylo, než pouzdro psovi vrátit. Tuze se přitom styděly.“⁶⁴

Ženy netrpěly bídou, ale i tak nevydržely pokušení a po třech letech campu začaly jíst. Rozdávaly ji i ostatním sousedům. Nakonec se pes vrátil a v pouzdře už nezbylo skoro nic.

⁶¹ Srov. ROYT, Jan a ŠEDINOVÁ, Hana. *Slovník symbolů: kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1998, str. 19.

⁶² Srov. Tamtéž, str. 156.

⁶³ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 53.

⁶⁴ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 40.

Pouzdro na nůž plné campy. Pouzdro jako nádoba představuje mateřský symbol a tedy symbol Velké matky. Nůž naopak představuje falický symbol. Ten zde chybí a místo něj je zde campy, neboli pšenice. Pšenice je spojena se zemí a v přeneseném smyslu s ženstvím a mateřstvím.

Obilný snop je symbolem plodnosti, ale i dobré úrody a také blízkosti k zemi a jejím zdrojům.⁶⁵

„Pes jim řekl: ‚Snědly jste mi campy, kterou jsem střídal celý život. Zůstalo jí jen trošku. Musíte mi dát náhradou něco jiného.‘ Matka i dcery byly bezradné, a tak vyhrkly: ‚Dáme ti všechno, co si budeš přát.‘ Pes odpověděl: ‚Chci za ženu nejstarší dceru.‘ Bylo to pro všechny nemilé překvapení, ale nejstarší dceři nezbylo než souhlasit.“⁶⁶

Pes celý život střídal symbol Velké matky. Ale ta nikdy nebyla úplně plná, ač jí tam dal, kolik chtěl. Chybí mu neustále ženská část. Proto si řekne, že chce za manželku nejstarší dceru.

Tuto paralelu o třech dcerách, z níž si muž vybírá nejstarší nevěstu, můžeme nalézt ve spoustě pohádek a příběhů.

„Když se pes a jeho nevěsta měli vydat na cestu do ženichova domu, matka dceři připravila maso s campou a psovi kosti a vylouhovaná ječná zrna, co zbyla po výrobě piva. Když došli na břeh řeky, zastavili se, aby si dopřáli odpočinku.“

Pes se s nejstarší dcerou vydá do svého domu. Matka jim na cestu připraví maso s campou, pro psa kosti a vylouhovaná ječná zrna.

Kosti jako tvrdá, rozkladu odolávající součást zvířat a lidí jsou pokládány za zdroj životní síly.⁶⁷ *„Kmen Janomana v povodí Amazonky věřil, že duše sídlí v morku kostí a požíval tedy morek zesnulých příbuzných, aby jejich duše přešla do další generace. Proto také morek znamenal nesmrtelnost a zmrtyvýchvstání.“⁶⁸*

Když došli na břeh řeky, zastavili se, aby si odpočinuli. Břeh řeky je na hranici nevědomí. Je zde potřeba nějakého rozhodnutí, invence.

⁶⁵ Srov. *Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Universum, 2009, str. 121.

⁶⁶ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 40.

⁶⁷ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 232.

⁶⁸ Cit. *Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Universum, 2009, str. 114.

Řeky jsou neustálým tokem okamžiků, který nás mívá ještě dřív, než si jej dokážeme všimnout. Řeky jsou navíc symbolicky spjaty s cestami. Dále mají moc, která dokáže odolat všemu ostatnímu.⁶⁹

„Pes si chtěl nevěstu vyzkoušet, a tak jí řekl: ‚Odpočiňme si. Ty si sněz maso s campou a mně dej kosti s vylouhovaným ječmenem.‘ Jak poručil, tak udělala. Potom pes řekl: ‚Musíme přejít přes řeku. Ponesu já tebe, nebo ty mě?‘ Nevěsta odpověděla: ‚Ty jsi pes a já jsem člověk. Takže bys měl nést ty mě.‘ Psa její odpověď nepotěšila, a tak ji hned odvedl zpátky. Matce řekl: ‚Tohle děvče nechci. Chci prostřední dceru.‘ A tak mu matka dala druhou dceru.“⁷⁰

Pes hledá někoho, kdo uvidí jeho vnitřní duši a nebude pro něj jen pouhým zvířetem. První sestra touto zkouškou neprošla, a proto zkusí štěstí s druhou.

„V doprovodu prostřední dcery se pes znovu vydal na cestu. Došli na břeh řeky a tam se zastavili, aby si odpočinuli. Druhá dcera snědla maso s campou a stejně jako starší dcera dala psovi kosti s ječmenem. Když měli přebrodit řeku, řekla nevěsta psovi: ‚Musíš mě přenést na druhý břeh.‘ To psa opět zklamalo, a tak ji odvedl zpátky k matce a požádal o nejmladší dceru.“⁷¹

Následně se děj celý opakuje.

„Pes s nejmladší dcerou zase došel na břeh řeky a tam se zastavili, aby si odpočinuli. Pes řekl: ‚Děvče, sněz maso s campou a mně dej kosti s vylouhovaným ječmenem.‘ Nejmladší dcera ale odpověděla: ‚Přestože jsi pes, jsi můj manžel. Proto se nesluší, abych ti dala kosti s ječmenem. Všechno, co máme, si rozdělíme napůl.‘ Rozdělili si tedy maso i campu a společně se najedli.“⁷²

⁶⁹ Srov. KENNER, T. A. *Symboly a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamení a symbolů v moderním světě.]* Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007, str. 31.

⁷⁰ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu.* Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 40-41.

⁷¹ Cit. Tamtéž, str. 41.

⁷² Cit. Tamtéž, str. 41.

Nejmladší dcera je smířená se psem jako jejím manželem. A bere ho jako jí rovného. Proto snědí všechno jídlo napůl. Na jednu stranu může tato odevzdanost pocházet z její přirozenosti, ale na druhou nám může připomínat vlastnosti, které umí způsobit také animus.

„Potom pes řekl: ‚Ted’ musíme přejít přes řeku. Ponesu já tebe, nebo ty mě?’ Nevěsta odpověděla: ‚Jsi zvíře, a tak by tě mohl odnést proud. Bude proto lepší, když ponesu já tebe.’ Jak to dořekla, naložila si psa na záda a přešla na druhý břeh. Pes si pomyslel, že tohle děvče má dobré srdce, a tak s ní pokračoval v cestě, až došlo k velikému paláci.“⁷³

Nevěsta odnese psa na zádech na druhý břeh řeky. Tak sice vstoupí do nevědomí, ale vědomě nese rozhodnutí o budoucnosti svého života.

Proud řeky je symbolicky proudem času. Hladina řeky se zdá být neměnná, ale neustále se mění a obnovuje. Každá kapka vody okamžitě mizí člověku před očima a už ji nikdy nespátí.⁷⁴

„Když nevěsta palác uviděla, nevěřila vlastním očím. Zeptala se: ‚Kdo tady asi bydlí? Můžeme tu přenocovat?’ Pes odpověděl: ‚Bud’ bez obav. Bydlím tady já.“⁷⁵

Nevěsta nevěřila, že palác, ke kterému přišli, je jejího manžela. Animus v některých příbězích vystupuje jako chudý mládenec a své nevěstě ani neodhalí své bohatství, které má. Neboli neodhalí poklady svého nevědomí. Zde manžel ukáže své bohatství. Můžeme se tedy domnívat, že o zvládnutí anima u ženy v této pohádce v první řadě nejde.

„A tak se v paláci usadili. Jednoho dne řekl pes dívce: ‚Všichni královi poddaní jsou zítra zvaní na slavnost. Nechceš jít taky?’ Jeho nevěsta odpověděla smutně: ‚Nemám na sebe žádné hezké šaty. Lidi si na mě budou ukazovat prstem.’ Na to pes odpověděl: ‚Se šaty si nedělej starosti. Máme tady všechno, co potřebuješ.’ A dal jí svazek klíčů. Ona klíči otevřela

⁷³ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 43.

⁷⁴ Srov. KENNER, T. A. *Symboly a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamená a symbolů v moderním světě]*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007, str. 31.

⁷⁵ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 43.

*několik komnat a v nich spatřila spoustu překrásných šatů. Udělalo jí to velikou radost. Jedny šaty si vybrala a vydala se na slavnost.*⁷⁶

Pes nabízí nevěstě, aby šla na slavnost krále. Ta odmítá s tím, že nemá na sebe žádné hezké šaty a lidé by si na ni ukazovali. Pes jí dá svazek klíčů. A ona s nimi otevírá komnaty a nachází spoustu šatů.

Klíč je výrazem vší moci propůjčené jejímu majiteli. Svazek klíčů je znakem důstojenství domácí paní a atributem sv. Marty, patronky hospodyň.⁷⁷

*„Cestou spatřila, jak se na tržišti projíždí sličný mládenec na bílém koni. Všechny svou krásou okouznil a lidé říkali: ‚To je ale hezký mladík!‘ Úplně jim učaroval, a tak všichni na trhu stáli jako přikovaní, dívali se na něj a na královu oslavu nikdo nepřišel.*⁷⁸

Na tržišti uviděla sličného mládence na bílém koni.

Kůň je symbolem vznešenosti, svobody a krásy. Ve starověku byl atributem života, síly a v mýtech jej můžeme nalézt u slunečních a nebeských bohů. Bílý kůň je znázorňován jako symbol Slunce, duchovna, zmrtvýchvstání a života. V islámu je spojován se štěstím.⁷⁹

Za obrazem koně nalezneme i bytostné Já, které na jedince působí instinktem k individuaci.⁸⁰

„Když se dívka vrátila domů, pes se jí zeptal: ‚Jaká byla královská oslava?‘ Odpověděla mu: ‚Žádná nebyla. Všichni ve městě se dívali na mladíka na bílém koni.’

*Druhého dne si oblékla jiné šaty a šla zase na trh. Mládenec se tam projížděl na svém bílém koni stejně jako předchozího dne. Dívka si všimla, že jeho šaty se podobají těm, co na sobě měla včera ona. S podezřením šla rychle domů a rozhlédla se. Našla tam jen psí kůži, a po psovi jakoby se slehla zem. Kůži hodila do ohně a ta hned vzplanula.*⁸¹

⁷⁶ Cit. Tamtéž, str. 43.

⁷⁷ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 214.

⁷⁸ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 43.

⁷⁹ Srov. *Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Universum, 2009, str. 54.

⁸⁰ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 1, str. 155.

⁸¹ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 43.

Dívka si druhý den oblékla jiné šaty a vyrazila na trh. Mládenec se zde opět projížděl na bílém koni, ale na sobě měl šaty podobné těm, které měla dívka na sobě minulý den. Doma našla psí kůži a bez přemýšlení ji hodila do ohně.

V řadě pohádek se objevuje motiv ženicha ve zvířecí podobě, který symbolizuje různé nevědomé aspekty osobnosti: instinktivní stránku přírody, stín, aspekty animy/anima a bytostného Já.⁸²

Hrdina se ze své zvířecí podoby může osvobodit. K osvobození je nutné projít proměnou, nejčastěji bývá uskutečněna spálením zvířecí kůže. V tomto motivu smrti se může proces přerušit a musí nastat nové putování a hledání.⁸³ Přesně takto se to odehrává v našem příběhu. Dívka spálila zvířecí kůži příliš brzo.

Oheň je symbol moci, které dávají či berou život a u mnoha národů je uctíván jako božský.⁸⁴

„Vtom vstoupil do komnaty onen mladík a zeptal se jí: ‚Kde je moje kůže?‘ To jí vyrazilo dech. Odpověděla: ‚Hodila jsem ji do ohně.‘ Mládenec zazoufal: ‚Mou životní sílu ukradla zlá čarodějnice. Proto bez své kůže nepřežiji déle než sedm dní.‘ Děvče si uvědomilo, že udělalo něco, co nemělo a rozplakalo se.“⁸⁵

Mladík vstoupí do komnaty a ptá se po své kůži. Jeho životní sílu ukradla čarodějnice a on bez své kůže za sedm dní zemře. To, že bez své kůže zemře, znamená, že uvázl v instinktivní formě a ještě není schopen vědomou hranici zvládnout. Musí dojít k proměně.

Proč ho čarodějnice zaklela a vzala mu životní sílu, se nedovídáme. Stejně je to u rodičů mládence, kteří zde nejsou zmíněni.

Nalezneme veliké množství symbolů pro číslo sedm. Měsíční fáze jsou rozděleny do sedmi dnů, sedm je planet, barev spektra duhy a sedm tónů tónové stupnice. V hebrejštině má slovo „sedm“ a „naplnění“ stejný jazykový základ. K naplnění božího stvoření došlo v sedmi dnech. Známým symbolem judaismu je sedmiramenný svícen, který zdobil jeruzalémský chrám. Sedm je stupňů bran do budoucího chrámu a také sloupů v chrámu Moudrosti.⁸⁶

⁸² Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 480.

⁸³ Srov. Tamtéž, str. 480.

⁸⁴ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 345.

⁸⁵ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 43-44.

⁸⁶ Srov. ROYT, Jan a ŠEDINOVÁ, Hana. *Slovník symbolů: kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1998, str. 20.

Z mezinárodního hlediska je sedmička spojována s integrací, sjednocením a rozsáhlými vesmírnými projekty. Sedm schodů v buddhismu odpovídá ovládnutí času a prostoru. Sedm základních čakr v hinduismu označuje vzestup k božství.⁸⁷

„Dalšího dne se dívka rozhodla, že se vydá za čarodějnici a získá zpět manželovu životní sílu. Když odcházela, dal jí dřevý měch na vodu z hověziny a řekl: ‚Jdi na západ, dokud nenajdeš kalné jezírko. Naber si z něj doušek vody, nech z úst stéct tři kapky, třikrát se pomodli a pokračuj v cestě.‘“⁸⁸

Dalšího rána se dívka rozhodla, že se vydá pro životní sílu svého manžela k čarodějnici. Ten jí dá dřevý měch a pošle ji na západ ke kalnému jezírku. Zde má nabrat do úst vodu, tři kapky nechat stéct a třikrát se pomodlit.

Čarodějnice symbolizuje negativní moc Velké matky. Je to magická postava, která má přístup k tajnému vědění. Čarodějnice ale může být i negativním stínem naší dívky. O čísle tři jsme už hovořili výše.

Voda je symbolem nevědomí a samotné skupenství vody může naznačovat vjemy vlastní duše. V mytologii babylonská bohyně Ištar musela sestoupit do světa mrtvých, aby odtamtud donesla vodu života.⁸⁹

„To, co cestou najdeš, rozděl na dva díly a zase pokračuj v cestě. V těch končinách nežijí žádní lidé, takže potkáš-li někoho, věz, že ve skutečnosti je to čarodějnice. Buď velmi opatrná, jinak by tě mohla zabít. Musíš jít neohroženě až do jejího příbytku. Až tam dojdeš, vyměň jí měch na vodu za ten, který jsi přinesla.“⁹⁰

Dívka má vše po cestě rozdělit na dva díly. V těchto končinách nenalezne žádné lidi, ale jediné čarodějnici. Musí neohroženě vstoupit do jejího příbytku a vyměnit jí měch na vodu.

⁸⁷ Srov. KENNER, T. A. *Symboly a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamená a symbolů v moderním světě.]* Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007, str. 22.

⁸⁸ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu.* Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 44.

⁸⁹ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů.* V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 565.

⁹⁰ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu.* Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 44.

To, že čarodějnice pobývá v končinách, kde nikdo jiný není, vypovídá o tom, jak je vzdálena kolektivnímu vědomí. V mnoha pohádkách je vykreslována jako nevědomá entita.⁹¹

„Čarodějnice má spoustu věcí ze zlata, stříbra, železa, bronzu a mnoha dalších kovů, ale žádnou z nich neber. Uvidíš také spoustu šatstva a šperků, ale ani těch si nevšímej. Mezi kameny různých barev však najdeš kámen, který je napůl bílý, napůl černý. Uvnitř je trojí klenot. To je kámen mé životní síly a právě ten musíš přinést.“⁹²

Dívka nemá propadnout množství materiálních věcí, které nejsou důležité, ale najít trojí klenot, který je symbolem manželovy životní síly.

„Dívka se naučila zpaměti každé slovo a vydala se na cestu za kamenem. Za nějaký čas přišla k jezírku, které bylo samá špína. Nabrala z něj do úst vody, rychle vyplivla tři kapky, třikrát se pomodlila a pokračovala v cestě. Po chvíli uviděla dva koně, jak bojují o hromádku sena. A tak seno rozdělila rovným dílem na dvě kupky a pokračovala v cestě. O něco dál uviděla dva psy, jak se perou o kost. Kost rozlomila vejpůl, každému psovi dala jeden kus a zase pokračovala v cestě.“⁹³

Dívka přišla k špinavému jezírku a udělala vše, co měla. Následně potkala koně a seno jim rozdělila napůl, poté potkala psy a i těm kost rozdělila napůl.

Jezírko je velmi často jakýmsi mateřským lůnem Velké matky a má ženské, mateřské vlastnosti.⁹⁴ Hladina jezera nese odraz svého okolí. V Číně jsou jezera symbolem moudrosti. Pro hinduisty a buddhisty jezera u chrámů značí přechod do příštích životů. V minulých staletích se u žen podezřelých z čarodějnictví prováděla zkouška vodou. Jestliže se topily, byly považovány za nevinné, ale jestliže pluly na hladině, mohly být odsouzeny za čarodějnictví.⁹⁵

To, že je jezírko kalné, znamená, že by dívka neměla odmítat svou vlastní temnou stránku, ale akceptovat ji.

⁹¹ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 1, str. 30.

⁹² Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 44.

⁹³ Cit. Tamtéž, str. 44.

⁹⁴ Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Věštění a synchronicita: psychologie smysluplné náhody*. Vyd. 2., opr. Brno: Nakladatelství T. Janečka, 2004, str. 84.

⁹⁵ Srov. *Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Universum, 2009, str. 33.

Tím, že pomohla zvířatům, může dívka očekávat, že jí z vděčnosti v případě potíží také pomohou. Jakmile dívka získá na svou stranu zvíře, můžeme s absolutní jistotou předpovědět, že příběh neskončí tragicky, nýbrž šťastně.⁹⁶

Koně a psi jako pomocná zvířata mohou také odpovídat dívčině sestřám. Akorát jsou zde obě zvířata zdvojena.

„Příštího dne došla do vesnice a v té vesnici uviděla veliký stan. Vzpomněla si na manželova slova a řekla si, že ve stanu je určitě čarodějnice. Hrdlo se jí sevřelo, ale vešla dovnitř. Privítala ji stařena a nabídla jí čaj. Zatímco ho dívka popíjela, vytáhla svůj meč na vodu a rychle ho vyměnila za vak, který měla ve stanu stařena.“⁹⁷

Dívka přichází k velikému stanu, v němž přebývá pohádková stařena.

Symbol stanu u severoamerických indiánů má mikrokosmický význam a u asijských nomádských národů je obrazem nebe, které obepíná zemi. Posvátný stan, nazývaný též archa úmluvy, je jen stínem nebeského příbytku.⁹⁸ Stan samotný tedy není negativní, až na obsah, který obnáší.

„Ta zanedlouho pravila: ‚Děvče, došla mi voda. Nezapomněš pro vodu?‘ Mám za sebou dlouhou cestu,‘ odpovědělo děvče, ‚a dnes už sotva stojím na nohou. Zajdu pro vodu zítra.‘“⁹⁹

Průběh setkání se stařenou je typický pro určitou fázi femininního vývoje: femininní moci (stařena) není projevena úcta.¹⁰⁰ Dívka nechce dojít pro vodu, a vymlouvá se na dlouhou cestu.

„Stařena šla tedy pro vodu sama. Zatímco byla pryč, dívka prohledala celý stan. Našla spoustu věcí ze zlata, stříbra, mědi, mnoho šperků a šatstva, ale nic z toho si nevzala.“

⁹⁶ Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Věštění a synchronicita: psychologie smysluplné náhody*. Vyd. 2., opr. Brno: Nakladatelství T. Janečka, 2004, str. 104.

⁹⁷ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 44.

⁹⁸ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 478.

⁹⁹ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 44-45.

¹⁰⁰ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 1, str. 31.

Pak spatřila napůl černý a napůl bílý kámen, ve kterém byla ukryta manželova životní síla. Popadla ho a vzala nohy na ramena. ¹⁰¹

Dívka je konfrontována s bohatstvím bytostného Já, neboli s množstvím prstenů a dalších šperků, ale vybírá si jen napůl černý a napůl bílý kámen, ve kterém je ukryta životní síla manžela.

„Stařena – byla to ve skutečnosti čarodějnice – šla pro vodu k jezírku. Do měchu znovu a znovu nabírala vodu, ale ať dělala, co dělala, nešel jí naplnit. Díry zacpala vlasy a zuby, které si vytrhla, a celá zlostná se vrátila domů. Když uviděla, že dívka utekla, začala ji pronásledovat. ¹⁰²

Stařena nabírá do měchů vodu, ale ten je děravý a proto jeho díry zaplňuje svými vlasy a zuby.

Měch je pozitivním symbolem Velké matky.

Zuby jsou symbolem životní síly. K obrazu Velké matky jako požíračky patří velké zuby. ¹⁰³ Absence zubů je symbolem stárí, ale i ztráty schopnosti bojovat a bránit se a je tedy symbolem ztráty sil. ¹⁰⁴

Vlasy jsou také vnímány jako symbol vnitřní síly a moci, trvající dokonce i po smrti jednotlivce. Ostříhání vlasů představovalo oběť. Dávné kultury spojovaly růst rostlin a růst vlasů se sympatickou magií. Péči o vlasový porost se snažily zajistit dobrou úrodu. ¹⁰⁵

Tím tedy strašlivá Velká matka ztrácí sílu, aby dívka měla více nadějí na útěk.

„Uháněla po jejích stopách, až ji nakonec dohonila. Už po ní natahovala ruce, když vtom kolem běželi psi, které předtím děvče usmířilo. Čarodějnice křikla na psy: ‚Chyťte tu holku!‘ Psi si ale pomysleli: ‚Když jsme děvče potkali minule, ukončila naši rvačku, rozdělila nám kost a každému dala jednu půlku. Byla k nám laskavá. Postavíme se tedy do cesty čarodějnici.‘ ¹⁰⁶

¹⁰¹ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 45.

¹⁰² Cit. Tamtéž, str. 45.

¹⁰³ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 594.

¹⁰⁴ Srov. *Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Universum, 2009, str. 109.

¹⁰⁵ Srov. Tamtéž, str. 108.

¹⁰⁶ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 46.

Čarodějnice mívá také pomocná zvířata, která ovlivňuje. Ale tito psi ji neposlechnou, protože jsou oddáni dívce.

„A tak dívku nechali jít a čarodějníci na hodnou chvíli zatarasili cestu. Když čarodějnice zase děvče už skoro dohonila, cválali kolem koně, které děvče potkalo předtím. Čarodějnice zvolala: ‚Koníci, zastavte tu holku!‘ Koně si ale řekli: ‚Když jsme děvče potkali minule, ukončila naši při a rozdělila nám seno rovným dílem. Byla k nám laskavá. Postavíme se tedy do cesty čarodějníci.‘ A tak dívku nechali jít a na hodnou chvíli čarodějníci zatarasili cestu.“¹⁰⁷

To samé se děje i u koní a pomáhají dívce s útekem.

„Když dívka dorazila ke kalnému jezírku, měla žízeň. Třikrát se pomodlila a napila se vody. Voda byla rázem chladivá a průzračně čistá. Za chvíli už tam byla i čarodějnice. Také ona měla žízeň a napila se vody z jezírka. Pro ni však byla voda jedovatá, a jen, co ji polkla, na místě umřela.“¹⁰⁸

Dívka přijala své temné Já a proto je jezírko opět průzračně čisté. Ženy v pohádkách sami nebojují proti nepříteli, ale dávají se na útěk nebo nedělají vůbec nic. Zde se dívka dá na útěk, a konečný boj za ni vybojuje jezírko neboli Velká matka. Dívka tomu napomáhá právě přijetím svého stínu.

„Dívka se vrátila domů a kámen dala manželovi. Těžko vypovědět slovy, jakou měl radost. Láska naplnila jejich srdce a od té chvíle byli nerozlučně spojeni jako voda smíchaná s mlékem. A tak v míru a štěstí žili navěky.“¹⁰⁹

Dívka se vrátila domů s kamenem a ten naplnil jejich srdce láskou. A tím byli nerozlučně spojeni jako voda smíchaná s mlékem.

Kámen zde představuje bytostné Já. Spojení a úplnost, která chyběla zvířecímu manželovi a která teď oba dva prostupuje.

¹⁰⁷ Cit. POŠTA, Miroslav, *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012, str. 46.

¹⁰⁸ Cit. Tamtéž, str. 46.

¹⁰⁹ Cit. Tamtéž, str. 46.

Kámen připomíná jin a jang. Černá polovina představuje jin: kosmickou energii, která je pasivní, negativní, ženská a je ztotožňována s temnotou, nocí, měsícem, chladem, vlhkem a zemí. Bílá část označuje jang: energie aktivní, pozitivní, mužskou, spojenou se světlem, dnem, sluncem, teplem, suchem a nebem. Kulatá forma, která obě energie svírá, značí vesmír, jednotu a nekonečný koloběh života.¹¹⁰

V příběhu byl problém s přijetím ženství u muže. Byl zakletý negativním aspektem Velké matky, měl pouzdro, které nikdy zcela nenaplnil campou, mateřským symbolem, symbolem plodnosti, a nevěstu si nevybral přirozeným způsobem. Musel projít regresí, proměnou, se kterou mu pomohla jeho nevěsta. Ta spálila zvířecí instinktivní vrstvu a porazila negativní aspekt Velké matky přijetím vlastního stínu a přijetím své ženské stránky. Pro ni samotnou mohla právě čarodějnice představovat její temnou stránku duše. A celý příběh je završený symbolem bytostného Já.

6. 2 O dvanácti zakletých princích

„Byl jednou jeden král a ten král měl dvanáct synů a jednu dceru. Jednoho rána se mu ale všichni synové proměnili v koně. To krále velmi zarmoutilo. Ustálil je ve zvláštním stavení a nosil jim jen to nejlepší, ale koně nic nežrali. A tak nechal rozhlásit, že tomu, kdo zjistí, co koně žerou, dá svou jedinou dceru.“¹¹¹

Na začátku pohádky se dozvídáme mnoho věcí. Začneme počtem postav a jejím významem. Je zde král, dvanáct synů a jedna dcera. Chybí královna. Nevíme, jestli krále opustila nebo zemřela. Rodina tedy není úplná, převládá mužský prvek a ženský je potlačen. Z kolektivního vědomého postoje se vytratil princip Erótu, neboli vztahu k nevědomí, k ženské iracionalitě.

Jelikož jediná dcera vyrůstá bez matky, tak je její femininní přirozenost oslabena a riziko posedlosti animem je vysoké. Hned v úvodu se dozvídáme, že je princezna pod otcovým animem. Protože ji nabízí jako odměnu za splněný úkol. A v průběhu celé pohádky nikoho nezajímá její názor na ženicha a celou situaci. V tom je vidět právě animus. Ten totiž v negativním smyslu dělá ženy tiché, bez názoru a bez života.

Král ale není jen dceřiným animem. Je symbolem božského principu. Krále můžeme označit za symbol bytostného Já, ústředního archetypu, který se zcela zásadním způsobem

¹¹⁰ Srov. GIBSON, Clare. *Symboly a jejich významy: klíč k výkladu motivů a znaků v umění*. V Praze: Slovart, 2010, str. 149.

¹¹¹ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 78.

podílí na řízení celku psyché. V pohádkách se však může také projevovat jako nedokonalý, chybný, nerozhodný a někdy též mocí zaslepený člověk, kterému by evidentně prospělo obnovení nebo znovuzrození. K takovému opotřebování či ustrnutí pravidelně dochází tehdy, když se král postupně stane reprezentací pouze dominantního postoje kolektivního vědomí kvůli chybějící iracionální části Erótu.¹¹² Když ale právě chybí tato část a král ustrnul jen v dominantním postoji kolektivního vědomí, není již symbolem bytostného Já. Nemůže být symbolem celosti a tuto celost by měl naleznout v znovuoobnovení.

Dvanáct synů. U amerických indiánů je číslo dvanáct symbolem planet a větrů. Tato číslovka má i velký význam v náboženství, jelikož dvanáct bylo kmenů izraelských, i žáků Kristových, jakož i bran jeruzalémských.¹¹³

Jednoho rána se dvanáct synů proměnilo v koně. Není uvedeno, jestli jsou koně někým zakleti nebo se do formy koně přenesli sami. Spíše budeme brát v potaz druhou možnost a budeme se snažit nalézt příčinu tohoto činu. Nejpravděpodobněji bude situace souviset právě s chybějícím ženským prvkem a dominujícím přístupem krále.

„Proměna je důsledkem přirozených, archetypových přechodů, jimiž člověk ve svém vývoji a individuaci prochází, a proměna je důsledkem regrese i progresu libida, resp. psychické energie a její nepřetržité tvořivé síly. Když přirozeným způsobem nenásleduje psychická energie, která neustále usiluje o proměnu, dochází k blokádam a poruchám libida, které vedou k jednostrannosti, ustrnutí a psychickému onemocnění. Potom má rozhodující význam obrát ke kolektivnímu nevědomí, introverze nebo regrese libida.“¹¹⁴

„Regresi lze definovat jako proces přizpůsobení se podmínkám vnitřního psychického světa nebo jako proces obrany. Obecně je možné chápat regresi jako proces duševní regenerace, vnitřní tvorbu sil, které mohou být přechodně prožívány jako zastavení, ústup, stagnace vývoje nebo omezení, často však také předchází dalšímu zdokonalení, progresi. Libido by se mělo regresivně obrátit nazpět, stáhnout do nitra, aby se tak ustavil tvořivý vztah mezi vědomím a nevědomím.“¹¹⁵

Skrze regresi přijde zpátky k matce neboli k archetypu Velké matky. Dojde k prenatalnímu „Věčnému ženství“ a tam nachází jádro celosti, které mu po celou dobu chybělo.¹¹⁶

¹¹² Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Animus a anima v pohádkách*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2008, str. 15.

¹¹³ Srov. *Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Universum, 2009, str. 295.

¹¹⁴ Cit. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 292.

¹¹⁵ Cit. Tamtéž, str. 354.

¹¹⁶ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 354.

Promění se v koně. Kůň ztělesňuje „tažnou sílu“, kterou ovšem musíme umět ovládat.¹¹⁷ Koně vystupují často v antické mytologii. Na koních jezdili nejčastěji héroové. Podle legendy stvořil koně Poseidón zaražením trojzubce do rákosí. Známy bájný okřídlený kůň Pégas se zrodil ze spojení Poseidóna a Gorgóny. Vyskočil pryč z Gorgónina trupu, když jí Perseus utal hlavu. Koně hráli důležitou roli i v mytologii a kultech ostatních kultur.¹¹⁸

„Ve stejném království žili manželé, kteří měli tři syny. Nejmladší se jmenoval Lasse a k ničemu se nehodil. Prvního dne se ke králi dostavila samá hrabata a baroni, aby zkusili štěstí, ale nikomu nepřálo. Druhého dne přišli všichni ostatní bohatí a vážení muži, ale zbytečně. Třetího dne přišel kdekdo.“¹¹⁹

Ve stejném království žila rodina se třemi syny. Sice v ní je převládající mužský prvek, ale i přesto ji můžeme označit za úplnou. Nejmladší syn se jmenoval Lasse a k ničemu se nehodil. Tuto paralelu o třech synech, kde nejmladší syn je často nejhoupější nebo nejméně pracovitý, a nakonec se z něj stane hrdina příběhu, nacházíme ve spoustě pohádek a příběhů. Zvláštní ale je, že se dozvídáme jméno hrdiny, to je v pohádkách méně časté.

Lasse, který je zde za prostáčka, je důležitý právě v tom, že symbolizuje nový vědomý postoj, který je schopen navázat k ženskému principu. V plnění úkolů mu budou pomáhat právě předměty symbolizující archetyp Velké matky.

Číslovka tři se nám objevuje jak v počtu bratrů, tak v počtu dnů. Číslo tři je znakem tvořivé síly, energie pohybu, růstu a rozvoje.¹²⁰ V mnoha náboženstvích je číslo tři posvátné. Ve starém Egyptě se objevuje řada božských trojic, například Éset, Usir a Hor. V Řecku je představují Zeus, Hádés a Poseidón. Hinduisté ctí božstvo skládající se z Brahmy, Višua a Šivy. Pro islám je trojka symbolem lidské duše.¹²¹

„Své štěstí chtěli zkusit i Lasseho bratři, ale přesně ve dvanáct hodin jim všichni koně utekli a nikdo nevěděl kam. Když se koně vrátili, Lasse si řekl, že to zkusí také. Přišel k nejmenšímu koni a zvíře promluvílo: ‚Poslyš, tebe chci za švagra.‘ To je lákavá nabídka,

¹¹⁷ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 1, str. 155.

¹¹⁸ Srov. ROYT, Jan a ŠEDINOVÁ, Hana. *Slovník symbolů: kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1998, str. 145.

¹¹⁹ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 78.

¹²⁰ Srov. KENNER, T. A. *Symboly a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamená a symbolů v moderním světě]*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007, str. 19.

¹²¹ Srov. *Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Universum, 2009, str. 294.

pomyslel si Lasse, kůň ale mluvil dál: „Až zase začneme být neklidní, nasedni mi na hřbet a pojedeme. Nesmíš se ale ohlížet!“¹²²

Štěstí zkoušeli i Lasseho bratři, ale přesně ve dvanáct hodin koně utekli. Opět se potýkáme s číslem dvanáct, které provází celý příběh, a pro jeho úplnost ho můžeme označit za symbol bytostného Já.

Lasse přistoupí k nejmenšímu koni, to také vypovídá o Lasseho povaze. Protože spousta jiných hrdinů by přistoupila k největšímu z koní a ne k nejmenšímu. Ten k němu promluví a chce ho za švagra. Dále mu poradí, že až budou koně neklidní, ať nasedne na hřbet a odveze ho pryč.

Symbol koně v sobě obsahuje veškerý svět. Kůň souvisí prostřednictvím Yggdrasilu se symbolikou věčného stromu, ale zároveň je i „stromem smrti“. Kůň je jízdním zvířetem pro cestu do zászvětní země.¹²³ V severských mýtech měl bůh Ódin zázračného osminohého koně jménem Sleipnir. Tento kůň převážel své jezdce do temného podsvětí.¹²⁴

„Lasse udělal, jak kůň řekl: navzdory ohlušujícímu dunění a hřmotu se ani jednou neohlédl. Kůň se zatím tryskem řítíl až na onen svět, kde stál kostel. Do něj vstoupilo všech dvanáct koní, došli k oltáři a tam pojedli chleba a popili vína. Dostal i Lasse.“¹²⁵

Lasse přijel na koni až na onen svět, kde stál kostel. Indoevropané považovali za jízdní zvíře na onen svět právě koně a ve středověku se márám říkalo kůň sv. Michaela, podobně jako v novoperštině byla rakev nazývaná „dřevěný kůň“.¹²⁶

Onen svět je místo dalšího života po smrti, bývá často od tohoto světa oddělen řekou. Oltář je vyvýšené obětní místo spojené s kultem božstva, ale může být spojené i s kultem mrtvých. V mladší době kamenné již nalezneme oltář v podobě kamenné desky nebo kvádrů s mísovitými vyhlubeninami. V křesťanském pojetí je oltář stolem Páně, u nějž se uskutečňuje eucharistie.¹²⁷

¹²² Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 78.

¹²³ Srov. JUNG, Carl Gustav a BARZ, Helmut, ed. *Hrdina a archetyp matky: (symboly a proměny II)*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2009, str. 167.

¹²⁴ Srov. PAGE, R. I. *Severské mýty*. Překlad Jana Odehnalová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997, str. 73.

¹²⁵ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 78.

¹²⁶ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 403.

¹²⁷ Srov. Tamtéž, str. 348.

Chléb může dodat lidskému srdci síly. Podle staromezopotámského mýtu nalezneme chléb a vodu života u boha nebes. Egypťští kněží žehnali chlebem přinášeným na oltář, a ten pak platil za posvátný. V judaismu je chléb symbolem svátku Pesach. Víno a chleba vyvolávají sjednocení s Kristem. Jsou také ústředním bodem liturgické symboliky i v ortodoxní církvi.¹²⁸

Ve víře mnoha národů je víno elixír života a nápoj nesmrtelnosti. Staří Řekové a Římané označovali víno za krev země. Ze symbolického ztotožnění s krví vyplývá význam pro kult mrtvých. V bibli vystupuje víno jako obraz životní radosti. Při poslední večeři podával Kristus kalich svým učedníkům. Víno může být i obrazem duchovních a náboženských darů.¹²⁹

Oltář, víno i chléb můžeme přeneseně označit za symboly archetypu Velké matky.

„Když se šťastně vrátili domů, král se radoval, že už ví, co koně žerou, a Lasse měl dostat princeznu. Ale na královském dvoře bylo mnoho závistivců a ti mu začali klást do cesty překážky. Řekli, že by Lasse nejdřív mohl přinést jejich vladaři meč, který měl král Šalamoun v den své korunovace. Králi se nápad zalíbil a řekl milému Lassemu, že dokud mu nepřinese drahocenný Šalamounův meč, princeznu nedostane.“¹³⁰

Lasse musí kvůli závistivcům u dvora splnit další úkol tím, že králi přinese meč krále Šalamouna.

Závist nemusí být jenom negativní, ale může znamenat výzvu ke změně, sebeobrazu na míru přizpůsobenější realitě, aby umožňoval radost z vlastního bytí a tím i z výkonu a bytí druhých, radost z plnosti života.¹³¹

Meč reprezentuje spravedlnost, autoritu a schopnost správně rozlišovat v oblasti chápání a chtění.¹³²

Meč má také negativní význam v tom, že odtíná životní možnosti. Stejně jako kůň znamená i meč nevědomé libido. Zde nalezneme spojení mezi koněm a mečem, ale meč je nástroj vyrobený člověkem a kůň je instinktivní libido.¹³³

¹²⁸ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 176.

¹²⁹ Srov. Tamtéž, str. 561.

¹³⁰ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 78-79.

¹³¹ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 475.

¹³² Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, str. 122.

¹³³ Srov. Tamtéž, str. 123.

Nelze si nepovšimnout, že pohádka je velmi prodchnuta křesťanskými symboly. Tím napomáhá badatelům, aby ji mohli časově zařadit.

„Lasse byl nešťastný, ale šel se poradit s koníkem a ten řekl: ‚Posad se a přesně ve dvanáct hodin na hřbet a neohlížej se, dokud nebudeme v kostele před oltářem.‘ Lasse udělal, jak kuň řekl. Dunění a hřmot za ním byly ještě hlasitější než poprvé, přesto se neohlédl. Meč visel napravo od oltáře. Byl náramně veliký a těžký, Lasse jej však sňal a s námahou odvlékl.“¹³⁴

To, že se nemá Lasse otáčet, může znamenat, že by tím činem mohl uváznout v kolektivním nevědomí.

Meč je falický symbol.

Dále je, jako nositel tajuplných sil, uváděn do souvislosti s ohněm, bleskem, sluncem, mnohdy i s měsícem. V Mithrových mystériích používají meč k překonání zla, v buddhismu symbolizuje moc pravdy a poznání.¹³⁵

„Král měl z meče radost a už měla být svatba. Ale dvořané Lassemu vymysleli další úkol. Řekli panovníkovi, že by mu mohl přivést koně, na němž jel král Šalamoun v den své korunovace. Králi se ten nápad zalíbil a řekl Lassemu, princeznu dostane, až přivede korunovačního koně krále Šalamouna.“¹³⁶

Lasse musí podstoupit třetí úkol. Opět se následně půjde poradit s nejmenším koněm. V koni můžeme nalézt archetyp ducha. Jelikož hrdinu po celou dobu provází a pomáhá mu s úkoly. Bez něj by Lasse nesplnil ani jeden zadaný úkol. V jiných pohádkách taková postava vystupuje ve formě archetypu moudrého starce.

„Lasse byl nešťastný, ale šel se poradit s koníkem a ten pravil: ‚Řekni si o tři jablka a provaz, pak jablka rozkrájej na devět dílů a pověz, že si mě chceš půjčit.‘ Když Lasse všechno dostal, nasedl na koníka a ten jel, až dojel do hlubokého lesa. Tam dal Lassemu pišťalku a řekl: ‚Dobře mě uvaž ke stromu, protože budu mít strach.‘“¹³⁷

¹³⁴ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 79.

¹³⁵ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 287.

¹³⁶ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 79.

¹³⁷ Cit. Tamtéž, str. 79.

Lasse si má říci o tři jablka a poté je rozkrájet na devět dílů.

Jablko je symbol plodnosti, života, ale i smrti. Vlastnila je germánská bohyně Idun a podle řeckého mýtu je v zahradě bohů střežily Hesperidky.¹³⁸ Jablka byla svatebním darem Matky Země bohyni Héře.¹³⁹

Kulatý tvar jablka je jeden ze znaků bytostného Já. A číslo tři a devět ho završuje.

Trojka symbolizuje celost. A devítka jako mocnina tří reprezentuje nejvyšší dokonalost.¹⁴⁰ V islámském pojetí symbolizuje číslo devět dynamický tok energie.¹⁴¹

Příslušníci řady kultur celého světa považují devítku za nositelku duchovní a božské moci. V evropské mytologii bývala devítka spojována s devíti slavnými muži starověku a středověku. V buddhismu je devítka nebeským číslem nejvyšší spirituality. V Číně se považuje za nejšťastnější číslo. A podle hinduistické legendy je devítka symbolem ohně, který ohraničuje vesmír.¹⁴² V judaismu je symbolem inteligence a pravdy.¹⁴³

Dále si měl Lasse vzít provaz. Provaz může být jak symbolem naděje a spojení, tak i omezování. Aztékové znali provaz jako škrtící oprátku, i jako obchodní a směnný artikl. V hinduismu je provaz symbolem čistoty, neboť bůh Šiva nosil posvátný provaz. Pro křesťany má několik významů, v negativním smyslu symbolizuje zradu, neboť provazem byl spoután zrazený Kristus.¹⁴⁴

Tentokrát jede splnit úkol jenom Lasse a nejmenší kůň, ostatní koně s nimi nejsou.

Čas v lese strávený je časem proměny, jejímž výsledkem může být obnova.

V odloučení od každodennosti můžeme přijít do kontaktu s neznámem, případně se silami dosud vytěšňovanými ve vlastním nitru.¹⁴⁵

Les je doména Matky země, ženského principu. Nebe je v lese mimo dohled a mimo kontrolu. Proto také lidé odedávna v představách spojují les s podvědomím, které bývá často chápáno jako ztělesnění ženy. Výprava do lesa je v některých kulturách součástí obřadu uvádění mladých mužů do dospělosti, neboli iniciační rity.¹⁴⁶

¹³⁸ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 188.

¹³⁹ Srov. KAST, Verena. *Touha po druhém: o lásce v pohádkách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011, str. 41.

¹⁴⁰ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 90.

¹⁴¹ Srov. FRANZ, Marie-Louise von, *Archetypal Patterns in Fairy Tales*. Inner City Books, 1997, str. 130

¹⁴² Srov. KENNER, T. A. *Symbols a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamená a symbolů v moderním světě]*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007, str. 22.

¹⁴³ Srov. *Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Universum, 2009, str. 295.

¹⁴⁴ Srov. Tamtéž, str. 225.

¹⁴⁵ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, str. 48.

¹⁴⁶ Srov. KENNER, T. A. *Symbols a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamená a symbolů v moderním světě]*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007, str. 30.

„Lasse zapískal na píšťalku. Vtom se lese rozlehl strašlivý ryk a hřmot a země se začala otřásat. Když znovu nastalo ticho, koník řekl: ‚Právě se probudil. Přivaž mě ještě pevněji, protože teď se budu bát ještě víc.‘ Lasse poslechl a zapískal na píšťalku podruhé. V tu chvíli se v lese ozval dusivý hřmot a rachot a země se třásla tak, že Lasse sotva dokázal stát na nohou. Když zase všechno ztichlo, řekl koník: ‚Už vstal. Teď mě přivaž úplně nejpevněji, jak dokážeš, protože teď se budu bát úplně nejvíc. A až k tobě bude přibíhat, hod mu do tlamy všech devět kousků jablka. Nesmíš ale přitom ztratit ani jeden z nich, protože jinak to s námi špatně skončí.‘“¹⁴⁷

Lasse zapíská na píšťalku neboli na další symbol Velké matky. V lese, v mateřském lůně se odehrává proměna hlavně nejmenšího koně. Ten je uvázaný ke stromu, ale i tak prochází situací střetnutí s vlastním stínem. Šalamounův kůň je temný protiklad nejmenšího koně a tedy jeho stín. Kůň se s ním vypořádá skrze hrdinu Lasse, symboly Velké matky jako jsou píšťalka, jablka a samotný les a nakonec díky bytostnému Já symbolicky obsaženému v jablkách.

„Lasse zapískal na píšťalku potřetí a tu se tryskem přiřítíl kůň krále Šalamouna s otevřenou tlamou. Lasse mu do ní hodil všech devět kousků jablek. V tu chvíli zvíře zkrotlo a Lasse je mohl odvést ke svému králi.“¹⁴⁸

V tuto chvíli se podařilo nejmladšímu koni přijmout svůj stínový protějšek.

„Král měl nevýslovnou radost, protože na světě nebylo krásnějšího koně. Tentokrát ale prohlásili dvořané, že by Lasse mohl proměnit dvanáct zakletých princů do jejich původní podoby, a král mu řekl, že když to neudělá, nedostane princeznu za ženu.“¹⁴⁹

Může se zdát, že v pohádkách hraje důležitou roli číslo tři, ale ve skutečnosti to bývá spíše číslo čtyři. Jsou tu tři podobné události a nakonec ta rozhodující. První tři vedou k vlastnímu řešení, které představuje čtyřka, která má statický charakter a tím dojde ke zklidnění.¹⁵⁰

¹⁴⁷ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 79.

¹⁴⁸ Cit. Tamtéž, str. 81.

¹⁴⁹ Cit. Tamtéž, str. 81.

¹⁵⁰ Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, str. 70-71.

„Inu, Lasse šel znovu pro radu ke koníkovi a ten řekl: ‚Posad’ se mi na hřbet, a když se nebudeš ohlížet, dopadne všechno dobře.‘“¹⁵¹

Opět spolu kůň a Lasse odjíždí na onen svět.

„Pak jeli, až přijeli do kostela. Tu se ozval strašlivý lomoz, Lasse měl pocit, že se za ním bortí zdi i kostelní klenba, ale přesto se neohlédl. Vpravo od oltáře visela láhev. Lasse ji vzal, napil se z ní a to mu dodalo tolik odvahy a síly, že když se šťastně vrátil na královský dvůr, dokázal zacházet s mečem krále Šalamouna docela lehce.“¹⁵²

Znázorníme-li si Lasseho cestu graficky, ukáže se, že jeho cesta je kruhová, protože čtvrté zastavení je skrytě totožné s prvním. Neboť i v tomto jede na onen svět, kde se něčeho nasytí. Je to proces narůstajícího osamostatňování. Průběh těchto čtyř úkolů vede zároveň stále hlouběji do nevědomí.

Voda je symbolem nevědomí a její skupenství může odrážet vjemy vlastní duše.¹⁵³

Boří se i celý onen svět, celé mateřské kolektivní nevědomí, které pomalu vychází zpátky na světlo.

„Koník ho požádal, ať nyní jim a jeho jedenácti bratrům usekne hlavu. Nejdřív se tomu Lasse bránil, ale když nakonec koníka poslechl, všech dvanáct princů znovu získalo svou lidskou podobu a byla radost na ně pohledět.“¹⁵⁴

Lasse má useknout koním hlavu. Jestliže hrdina získá hlavu, často vyřeší problém, když totiž hrdina vlastní hlavu, dokáže porozumět vnitřním psychickým procesům. Tři předměty kůň, meč a hlava vyjadřují skutečnost, že starý vědomý systém má určitou vůli a energii, přestože dynamika i význam zapadly zpět do nevědomí.¹⁵⁵

Smrt naznačuje možnost proměny, obrození nebo nového zrodu.¹⁵⁶

¹⁵¹ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 81.

¹⁵² Cit. Tamtéž, str. 81.

¹⁵³ Srov. LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005, str. 565.

¹⁵⁴ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 81.

¹⁵⁵ Srov. FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998, str. 123.

¹⁵⁶ Srov. MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006, str. 424.

Tím končí celý problém, koně si prošli animální stránkou osobnosti, našli chybějící prvek ženského Erótu a skrze smrt urovnali kolektivní nevědomí s kolektivním vědomím a tím konečně dosáhli plnosti bytostného Já.

Z mého pohledu došli do stavu, kdy našli své pravé Já a teď už mohou hledat ženský protějšek k sobě. Tím se vyrovná mužský i ženský princip.

„Zavládlo všeobecné veselí a svatbě Lasseho s krásnou královskou princeznou už nestálo nic v cestě. Oba potom spolu šťastně žili a z Lasseho a nejmladšího prince se stali nejlepší přátelé.“¹⁵⁷

Jelikož spolu šťastně žili, můžeme se domnívat, že celá situace pomohla i princezně, která se odpoutala od otce a jeho anima.

7. Shrnutí interpretací

Nyní můžeme shrnout a porovnat námi nalezené obsahy kolektivního nevědomí. V obou příbězích se nám objevují dvě hlavní postavy. U první pohádky je to dívka a mládenec zakletý do podoby psa. U druhé je to Lasse a princ přeměněný do podoby koně. U postav můžeme skrze naši interpretaci najít společné motivy. Nejvíce jich nalezneme, když budeme vzájemně porovnávat dívku z první pohádky s mládencem Lassem z druhé pohádky. A naopak mládence zakletého do podoby psa s princem přeměněným do podoby koně. Začneme u dívky a Lasseho.

U obou je hlavním cílem cesty cesta k individuaci. Obě postavy začínají svůj příběh podobně. Dívka je nejmladší ze sester a jako manželku si ji mládenec v psí podobě vybírá až jako poslední možnost. Lasse je také nejmladší z bratrů a navíc je nazýván jako ten, který se k ničemu nehodí. Svě štěstí u královského dvora jde zkusit až jako poslední z bratrů.

Jelikož se o přízeň královny dcery mohou ucházet i neurození občané, je to oblast, v níž může Lasse dojít k plné individuaci. Po splnění úkolů může být povýšen do královského stavu, a tím se zcela realizovat.¹⁵⁸

Dívka začíná svou cestu individuace odchodem s novým manželem k němu domů. K tomu, aby ji mládenec přijal za svou manželku, musela projít zkouškami. V první zkoušce uspěla a rozdělila jídlo sobě a mládenci napůl. V druhé zkoušce také uspěla a odnesla

¹⁵⁷ Cit. POŠTA, Miroslav, *Švédské pohádky*. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014, str. 81.

¹⁵⁸ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2007, sv. 3, str. 31.

mládence na druhý břeh řeky na zádech. Zde vstupuje do nevědomí skrze proud řeky, ale zároveň se v ní probouzí síla k sebepoznání. Cestou do nového prostředí vstupuje do nové a neznámé dimenze života.

Lasse má štěstí, protože si ho nejmladší z princů vybral za švagra a bude mu jako archetyp ducha pomáhat s úkoly. V prvním úkolu měl Lasse zjistit, jaké jídlo jedí princové v podobě koní. Nejmladší princ Lassemu poradil, že až začnou být koně neklidní, ať nasedne na jeho hřbet a on ho odveze na onen svět. Nesmí se ale ohlížet. Onen svět je zde jako nevědomí. A kdyby se Lasse ohlédl, mohlo by ho nevědomí vtáhnout k sobě a už nepustit. Zde pojedli chleba a vína.

Podobně jako dívka prochází řekou, Lasse vjíždí na onen svět. Oba musí projít skrze oblast nevědomí. V řece můžeme také nalézt symbol archetypu Velké matky. A ten samý i na onom světě ve formě kostela, oltáře, chleba a vína.

Po návratu domů měl Lasse dostat princeznu za ženu, ale mnozí závistivci v království mu vymysleli další úkol. Závist lidí je zde hnacím motorem Lasseho, který ještě neprošel celou cestou individuace. Další úkol je výzva k většímu výkonu.

Dívka se svým ženichem došla k velikému paláci. Palác patří jejímu ženichovi a spolu zde budou bydlet. Bydlení v paláci je odměna za její zvládnutí zkoušek. Dívka je pozvána na slavnost ke králi, ale nemá žádné hezké šaty. Ženich jí tedy dává klíče od komnat, které byly zamknuté. V nich se nachází překrásné šaty. Dívka získává nejenom materiální dary, ale také i pravé místo v domě. Klíče jí propůjčují moc paní domu.

Lasse musel v dalším úkolu donést meč krále Šalamouna. Opět jel s princem na onen svět. Po cestě slyšel silný hřmot, ale vydržel a neotočil se. Nevědomí na něj vyvíjí čím dál větší nátlak, ale Lasse dále odolává. Uvnitř kostela visel veliký meč. Lasse musel použít všechnu svou sílu k tomu, aby ho unesl. Dovezl ho králi, ale poddaní mu opět vymysleli další úkol. Tentokrát měl přivést koně krále Šalamouna.

Dívka vyrazila na slavnost ke králi. Po cestě se zastavila na tržišti a uviděla sličného mládence na bílém koni. Ten všechny tak očaroval, že nikdo nešel na královu slavnost. Doma to pověděla ženichovi a druhý den tentokrát v jiných šatech se opět vypravila na slavnost. Na tržišti se znovu projížděl mládenec na bílém koni, ale dnes měl na sobě podobné šaty jako dívka včera. Ta si toho všimla a utíkala rychle domů. Tam našla psí kůži a hodila ji do ohně. Je to veliký zvrát v její cestě individuace. V dané chvíli dívka vůbec nepřemýšlela a nebyla připravená na takovou situaci. To může být také jedna z příčin, proč tím spíše svému ženichovi ublížila, než pomohla ze zakletí. Mládenec se vrátil z tržiště a uviděl hořící zvířecí

kůži. Vyprávěl dívce o svém zakletí, a jak bez své zvířecí kůže nepřežije déle než sedm dní. Dívka se tedy sama rozhodla, že najde manželovu životní sílu a vydá se za čarodějnici.

Lasse byl nešťastný z dalšího úkolu a šel se poradit s princem. Ten mu řekl, ať si řekne králi o tři jablka, která má dále rozkrájet na devět dílů a provaz. Jablka jsou symbolem archetypu Velké matky a číslo devět nám symbolizuje archetyp bytostného Já. Oba archetypy provázejí Lasseho cestu za sebepoznáním a pomáhají mu při plnění úkolů.

Archetyp Velké matky a bytostného Já provází stejně i cestu sebepoznání dívky z první pohádky. Ta se připravuje na cestu k čarodějnici neboli negativnímu aspektu Velké matky. Na cestu dostává od ženicha dřavý měch na vodu, což je symbol archetypu Velké matky. Po cestě se má zastavit u jezírka, nabrat z něj doušek vody a nechat stéct z úst tři kapky. Číslo tři nám může opět symbolizovat archetyp bytostného Já.

Lasse odjíždí splnit úkol do hlubokého lesa. V lese mu princ dává píšťalku, další symbol archetypu Velké matky. Dále po Lassem vyžaduje, aby ho uvázal provazem ke stromu. Provaz může symbolizovat spojení Lasseho s princem, nebo jelikož je uvázaný ke stromu, spojení opět s archetypem Velké matky.

Dívka vyrazila na cestu a vzápětí došla ke kalnému jezírku. Jezírko můžeme stejně jako hluboký les u Lasseho považovat za nevědomí. A jak jezírko, tak les může symbolizovat mateřské lůno. Dívka nabrala vodu do úst, nechala stéct tři kapky a třikrát se pomodlila. Po cestě potkala dva koně a seno jim rozdělila napůl, dále potkala dva psy a kost jim rozdělila napůl.

Lasse v lese zapískal na píšťalku. V tom se lesem rozlehl strašlivý hřmot a kůň krále Šalamouna se probudil. Při dalším zapískání vstal a po třetím zapískání se kůň přiřítit k Lassemu. Ten mu hodil do otevřené tlamy všech devět dílů jablek a kůň zkontl. V této chvíli Lasse plně důvěřoval bytostnému Já, přemohl strach o vlastní život a v procesu individuace se tímto činem posunul dál.

Dívka přichází k čarodějnici. Ta může představovat jak negativní aspekt archetypu Velké matky, tak stín samotné dívky. Uvnitř stanu stařena žádá děvče, aby jí zašla k jezeru pro vodu. Dívka je vzdorná a odmítá. Stařena jde pro vodu sama a vezme si měch, který jí dívka vyměnila. Dívka ve stanu hledá kámen, ve kterém je uložena ženichova životní síla. Kromě samotného kamene je ve stanu i mnoho šperků. Dívka se nenechá okouzlit nepravými poklady bytostného Já a vybere si pravý, ukrytý v bíločerném kameni. Tím, že dívka rázně vstoupila do příbytku čarodějnice a odmítla plnit její rozkazy, přemohla také svůj strach a její sebepoznání je čím dál více naplňováno.

Lasse má splnit poslední úkol a to proměnit zakleté prince do původní podoby. Nejmladší princ vezme Lasseho opět na onen svět. Ten se už celý rozpadá. Lasse vezme láhev vody a napije se z ní. Po navrácení do království je schopný dokonale zacházet s mečem krále Šalamouna. Láhev vody je symbolem archetypu Velké matky.

Stařena nemohla nabrat vodu do dřevěného měchu a tak jeho díry zaplnila svými vlasy a zuby. Dívka se mezitím dala na útěk. Čarodějnice se poté snažila dívku dohonit, ale psi a koně jí zatarasili cestu. Dívka dorazila ke kalnému jezírku a po jejím napití se stalo křišťálově čisté. Čarodějnice se také napila, ale pro ni byla voda jedovatá a na místě umřela. Dívka přijala svůj stín, a proto bylo jezírko rázem čisté.

Přijetí stínu bylo u dívky nevyhnutelně nutným základem k jejímu sebepoznání.¹⁵⁹

Princ požádal Lasseho, aby jemu a jeho jedenácti bratrům usekl hlavu. Lasse se nejdříve bránil, ale poté poslechl. Tím všech dvanáct princů dostalo lidskou podobu. Lasse se oženil s princeznou a s princem se stali přáteli. Tím je završena obrovská proměna Lasseho a jeho cesta individuace je završena. Z mládence, který byl vnímán jako někdo, kdo za nic nestojí, se stal vznešený muž. Svou cestou postupně získával sílu a odvalu. Nebál se vyrazit až na onen svět, kvůli své vysněné princezně. Projevil obrovské odhodlání při krocení koně krále Šalamouna. Zachránil osvobozením princů celé království, získal životní lásku a také nejlepšího přítele.

Dívka se vrátila domů a kámen dala svému ženichovi. Lásky naplnila jejich srdce a od té chvíle byli nerozlučně spojeni. Dívka jako nejmladší ze sester putovala s neznámým mužem do nového království. Stala se jeho ženou a paní domu. Udělala chybu, když spálila zvířecí kůži, ale to jí ještě více popohnalo v její cestě za sebepoznáním. Vyšla neohroženě vstříc čarodějnicí, svému temnému stínu. Neposlechla její rozkazy. Stávala se vzdorovitou a silnou ženou, ale přitom se projevila i její dobrota, když pomohla na cestě zvířatům. Čarodějnicí skrze dřevěný měch symbol archetypu Velké matky obrala o její síly. A s kamenem životní síly utíkala k ženichovi. V odraze jezírka uviděla své pravé Já a tím zahubila čarodějnicí. Zachránila tedy svého ženicha, a získala tím svou životní lásku.

Podobné motivy a kolektivní obsahy nalezneme i při porovnání mládence zakletého do psí podoby a prince přeměněného do podoby koně. Obě postavy se na začátku příběhu objevují ve zvířecí podobě.

Mládence do podoby psa začarovala zlá čarodějnice. Proč ho začarovala, se nedovídáme. Čarodějnice může pro mládence znamenat negativní formu animy. Což může

¹⁵⁹ Srov. JUNG, Carl Gustav. *Aion: příspěvky k symbolice bytostného Já*. Překlad Petr Patočka. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2003, str. 18.

souviset i s jeho pouzdrem na nůž, které se po celé roky snažil naplnit campou, neboli symbolem archetypu Velké matky.

Princ se do podoby koně přeměnil sám. Může to souviset s dominantním postojem kolektivního vědomí jeho otce a chybějící iracionální části Erótu jeho matky.

Tím, že se oba proměnili do zvířecí podoby, znamená, že procházejí regresí libida.

Mládeneček si skrze zkoušky pečlivě vybírá svou nevěstu. Hledá ženu, která ho uvidí takového, jaký opravdu je. Vybranou nevěstu odvede do svého paláce a předá jí klíče od zamknutých komnat paláce, ale i komnat své duše.

Princova sestra je ovládaná animem krále. Proto se princ rozhodne najít sestře ženicha sám. Vybere si Lasseho a pomáhá mu zvládnout těžké úkoly, které dostává od krále.

Tím, že mládeneček pomáhá dívce a princ pomáhá Lassemu, můžeme v obou vidět archetyp ducha. Ten se v pohádkách nejčastěji zjevuje jako starý muž, ale může se objevovat i ve formě zvířete.

Mládeneček shazuje svou zvířecí kůži a vjíždí na koni na tržnici ve své lidské podobě. Tím chce zaujmout dívku a popohnat ji k určitému činu.

Princ postupně pomáhá plnit Lassemu úkoly. Pro samotného prince je nejdůležitější úkol přivést koně krále Šalamouna. Celá situace se odehrává v hlubokém lese a princ se zde musí vypořádat se svým stínem. Má strach, a proto se nechává od Lasseho uvázat ke stromu. Kůň krále Šalamouna je stínovým protějškem prince a ten se s ním vypořádá díky pomoci Lasseho. Ten princovi pomůže uvědomit si svůj stín, a tím ho zkrotit. Stín je totiž větší a aktivnější, když se ho snažíme potlačit.

Mládeneček se na tržišti objeví i další den. Když se vrátí do paláce, uvidí, jak hoří jeho zvířecí kůže.

Princ v posledním úkolu žádá Lasseho, aby jemu a jeho jedenácti bratrům usekl hlavu.

U mládence i prince v tomto okamžiku probíhá proměna skrze motiv smrti. U mládence není proměna správně dokončena, zvířecí kůže je spálena příliš brzo, a proto musí nastat nové putování za proměnou. U prince je tímto činem proměna ukončena.

Oddělení hlavy koní znamená ukončení regrese, touha po mateřské ochraně byla tímto obětována.¹⁶⁰

V pohádkách má smrt mnoho tváří. Když je život zničený v jedné formě, může se opět navrátit v jiné. V této souvislosti je smrt v pohádkách vnímaná jako nezbytná součást koloběhu života, zániku a obnovy.¹⁶¹

¹⁶⁰ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 1, str. 159.

Podle tibetských buddhistických představ, které nalezneme v Knize mrtvých, není smrt absolutním předělem mezi životem a bezživotím.¹⁶²

U prince není tedy smrt konečnou fází, ale obnovou. Obnovou, skrze kterou se uvolnilo napětí v kolektivním vědomí. Už se nemusí bát svého otce a může se vydat na svou další cestu za sebepoznáním.

Mládenec svou cestu za proměnou nekončí. Dává důležité rady své nevěstě a čeká, až ho ona vysvobodí. Dívka zvládne všechny úkoly a přinese mu kámen jeho životní síly.

V této chvíli je oprostěn od kouzla čarodějnice a sám sebe zcela vnímá, a je i druhými vnímán takový, jaký skutečně je.¹⁶³

Kámen obsahuje symbol bytostného Já. Jak v jeho kulaté formě, tak v bíločerné barvě, která symbolizuje splnutí. A toto splnutí se stane i u něj a jeho nevěsty. Jeho problém s animou je vyřešen a on skrze svou nevěstu došel i ke svému cíli, a tím je jeho láska s dívkou.

¹⁶¹ Srov. ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Poradenství pro pozůstalé: principy, proces, metody*. 2., aktualiz. a dopl. vyd. Praha: Grada, 2013, str. 188-189.

¹⁶² Srov. KOLMAŠ, Josef a MALINA, Jaroslav, ed. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie: modulové učební texty pro studenty antropologie a „příbuzných“ oborů., Tibet z antropologické perspektivy*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 2002, str. 75.

¹⁶³ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 2, str. 152.

8. Diskuze

Cílem interpretace pohádek skrze metodiku Marie-Louise von Franz je odhalení archetypů v pohádce a pochopení, jak se uplatňují v celku individuálního procesu.¹⁶⁴

V provedené interpretaci pohádek jsme objevili tyto archetypy a v celkovém shrnutí pohádek se je snažili vzájemně propojit a nalézt jejich úděl v cestě za sebepoznáním. I přes obsahové rozdíly obou pohádek jsme skrze podrobnou analýzu našli velké množství stejných archetypů i podobných situací, kde se tyto archetypy projevují.

Námi nalezené obsahy kolektivního nevědomí mohou vycházet ze skrytých archetypických vzorců samotné pohádky, nebo mohou vycházet z našeho osobního nevědomí, které se nám, skrze naši interpretaci, snaží něco důležitého říci. Celkový příběh o cestě za sebepoznáním může vypovídat přímo o čtenáři a nalezené archetypy tedy mohou vypovídat o věcech, který by každý z nás měl v sobě více zpracovat.

Interpretaci pohádek jsme následně mohli ovlivnit tím, že jsme nevědomě hledali podobné motivy a na jiné se třeba až tolik nezaměřili. Například namísto archetypu ducha u koně ve druhé pohádce, jsme mohli vložit archetyp stínu hlavního hrdiny. To nemusí být bráno jako problém, jelikož to opět vypovídá o nás samotných. Možná jsme hledali nevědomě stejné kolektivní obsahy, ale i to přece vypovídá o našich duševních pochodech, resp. o tom, že k nám naše nevědomí skrze kolektivní obsahy nějak promlouvá.

Právě tyto mentální obsahy, které se skrze interpretaci vyjevují našemu vědomí, mohou vypovídat o nevědomí i samotného čtenáře. Jsme si samozřejmě vědomi, že k hlubšímu uchopení a porozumění smyslu těchto obsahů by byla zapotřebí další analýza.

V této práci pokládáme za postačující poukázat na velké možnosti, jak interpretovat jednotlivé symboly, postavy a situace ve kterých se nacházejí. Hranice mezi významy, které čtenář objevuje a významy, které do interpretace sám vnáší, je skrze námi vybranou metodu, velmi tenká.

V samotné interpretaci je možné pokaždé použít jiný srovnávací materiál. Můžeme při opětovné interpretaci použít jiné významy symbolů nebo i jiné mytologické příběhy.

Myslím, že pokud nám mají interpretace pohádek říci něco o samotném čtenáři, tak mnohovýznamnost interpretací nemusí znamenat nutně problém. Duševní stavy interpreta se neustále mění a s tím se může měnit i samotná interpretace.

¹⁶⁴ Srov. STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 1, str. 10.

9. Závěr

V teoretické části naší práce jsme se zabývali vymezením disciplíny analytické psychologie.

Vysvětlili jsme pojmy hlubinné psychologie C. G. Junga. Nejdříve jsme popsali pojmy nevědomí a vědomí. Dále jsme uvedli rozdíl mezi kolektivním nevědomím a osobním nevědomím. V interpretaci pohádek jsme se snažili nalézt obsahy kolektivního nevědomí uchované v pohádce. V průběhu analýzy jsme si, ale povšimli, že na výsledek práce má veliký vliv i naše osobní nevědomí.

Dále jsme v naší práci popsali metodologii Marie-Louise von Franz. V této metodice je popsán stručný postup při interpretaci pohádky.

Následně jsme vysvětlili pojem amplifikace a snažili se ho aplikovat na samotné interpretace pohádek. Skrze srovnávací materiál jsme obohacovali námi nalezené symboly. Například u symbolu koně jsme zjistili, že bývá v kulturách nejčastěji zobrazován jako pozitivní symbol, ale našli jsme i jeho temnější stranu, kdy jako psychopompos převáží mrtvé na onen svět. A právě i v naší interpretaci je jízdním zvířetem, které převáží hrdinu Lasseho na onen svět.

Poté jsme v aplikační části práce interpretovali dvě pohádky. První byla tibetská pohádka *O pouzdru na nůž plném campy* a druhá byla švédská pohádka *O dvanácti zakletých princích*. V samotném shrnutí interpretací jsme poukázali na stejné kolektivní obsahy.

Obsahy kolektivního nevědomí C. G. Jung nazývá archetypy. K uskutečnění interpretace jsme potřebovali znát všechny archetypy, které by se mohly v interpretaci pohádky nacházet. Proto je v naší práci každý archetyp zvlášť popsán a vysvětlen. Archetyp animy byl jedním z hlavních archetypů interpretace první pohádky. Negativní aspekt animy provázel mládence zakletého do zvířecí podoby po celý příběh. K navrácení do své původní lidské podoby mu pomohla jeho nevěsta, která představovala naopak pozitivní aspekt animy. Animus jako protikladný archetyp animy se nám objevil v interpretaci u druhé pohádky. Princezna byla ovlivňována animem svého otce. Svě pouto k otci zpřetrhala, když se zamilovala do hrdiny pohádky, který osvobodil její bratry.

Archetyp stínu, který vypovídá o naší temné stránce osobnosti, jsme našli v obou příbězích. V první interpretaci pohádky se stín objevuje u dívky, která se cestou za životní silou ženicha musí vypořádat se svým stínem v čarodějnici. Tím, že si svoji stinnou stránku osobnosti uvědomí, zahubí i samotnou čarodějnici. U druhé interpretace se s archetypem stínu musí vypořádat princ zakletý do zvířecí podoby. Jeho vlastní stín se nalézá u koně krále

Šalamouna, který je jeho temným, agresivním protějškem. Po přijmutí svého stínu se kůň uklidní a zkrotne.

Archetyp bytostného Já je jedním z nejdůležitějších archetypů na cestě za sebepoznáním. Provázel hrdinu Lasseho z první interpretace pohádky i dívku z druhé interpretace pohádky. Byl i cílem jejich dlouhého putování za sebepoznáním. U Lasseho je v jeho cestě individuace nejdůležitější situace odehrávající se v temném lese. Zde se uskutečňuje jeho největší proměna skrze archetyp bytostného Já. Skrze symboly archetypu bytostného Já, které byly uloženy v jablku a jeho devíti dílcích, překonává svůj strach o život, při setkání s temným koněm krále Šalamouna. V tomto činu nejvíce projevuje svou vnitřní odvahu a sílu.

Dívka neohroženě vchází do příbytku čarodějnice, svého temného protějšku. Zde odmítá plnit rozkazy, které jí stařena dává a škodolibě vymění její měch na vodu za děravý. V příbytku musí nalézt symbol archetypu bytostného Já. Ten se nachází v bíločerném kameni, ale kolem ní je i spousta šperků a jiných krásných kamenů. Dívka se nenechá okouzlit těmito nepravými poklady bytostného Já a vybírá ten pravý. Celá situace je velká zkouška pro dívku. V této chvíli prokazuje, že není malicherná a je pro ni důležitější pomoci svému ženichovi, než se obohatit o materiální věci. Kámen, který je bíločerný v konečné fázi její cesty za sebepoznáním, symbolizuje její splynutí a láskyplný vztah s ženichem.

Archetyp dítěte a archetyp otce jsme v interpretacích nenalezli. Naopak archetyp matky se nám v interpretacích hojně vyskytuje. A to především v aspektu Velké matky. Archetyp Velké matky provází dívku v její cestě za sebepoznáním. Pomáhá jí v probuzení a posílení jejího žensství.

U druhé interpretace symboly archetypu Velké matky pomáhají princovi i hrdinovi Lassemu k správnému plnění úkolů. V království vládne královo dominantní kolektivní vědomí a iracionální část žensství je zde potlačena. Proto se archetyp Velké matky snaží tuto nerovnováhu napravit. Bez archetypů Velké matky, které jsou v interpretaci obsaženy v pšišťalce, chlebu, vínu, oltáři, kostelu, jablku a láhvi vody by Lasse nesplnil ani jeden úkol, nedošel by ke svému cíli za sebepoznáním a princ by navždy uvázl ve zvířecí podobě.

Poslední z archetypů, který se v interpretaci pohádek objevuje, je archetyp moudrého starce neboli archetyp ducha. Opět archetyp nalezneme v obou interpretacích. Nejdříve ho můžeme nalézt u mládence zakletého do zvířecí podoby. Archetyp ducha zde obdarovává dívku šaty a poté jí dává rady na cestu za čarodějnici. Dále nalezneme archetyp ducha u prince zakletého do zvířecí podoby. Ten zde pomáhá Lassemu se všemi jeho úkoly.

U obou interpretací jsme našli cestu sebepoznání a motiv smrti, skrze který měla být uskutečněna proměna postav ze zvířecí podoby zpátky do lidské. Smrt není v pohádkách chápána jako konečná fáze života, ale jako obnova. Motiv smrti je v pohádkách často vnímán jako prostředek proměny hrdiny ke svému pravému Já.

Použitá literatura

- JUNG, Carl Gustav, PLOCEK, Karel, ed. a BARZ, Helmut, ed. *Archetypy a nevědomí*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1997. 437 s. Výbor z díla C. G. Junga; sv. 2. ISBN 80-85880-11-3.
- JUNG, Carl Gustav, BARZ, Helmut, ed. a PLOCEK, Karel, ed. *Osobnost a přenos*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 1998. 404 s. Výbor z díla / C. G. Jung; 3. ISBN 80-85880-11-3.
- JUNG, Carl Gustav. *Analytická psychologie: její teorie a praxe: tavistocké přednášky*. Překlad Karel Plocek a Kristina Černá. Vyd. 1. Praha: Academia, 1992. 205 s. ISBN 80-200-0418-1.
- JUNG, Carl Gustav. *Aion: příspěvky k symbolice bytostného Já*. Překlad Petr Patočka. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2003. 293 s. Sebrané spisy C. G. Junga; 9/II. ISBN 80-85880-25-3.
- JACOBI, Jolande Székács. *Psychologie C. G. Junga = Die Psychologie von C. G. Jung*. Překlad Jiří Kocourek a Ludmila Menšíková. Vyd. 1. Praha: Psychoanalytické nakladatelství, 1992. 79 s. ISBN 80-262-0353-7.
- DRAPELA, Victor J. *Přehled teorií osobnosti*. Překlad Karel Balcar. 2., opr. vyd. Praha: Portál, 1998. 175 s. ISBN 80-7178-251-3.
- MÜLLER, Lutz, ed. a MÜLLER, Anette, ed. *Slovník analytické psychologie*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2006. 526 s. ISBN 80-7178-863-5.
- JUNG, Carl Gustav a SHARP, Daryl, ed. *Slovník základních pojmů psychologie C. G. Junga*. Vyd. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2005. 173 s. ISBN 80-85880-39-3.
- FRANZ, Marie-Louise von. *Psychologický výklad pohádek: smysl pohádkových vyprávění podle jungovské archetypové psychologie*. Překlad Kristina Černá a Jan Černý. Vyd. 1. Praha: Portál, 1998. 182 s. Spektrum; 5. ISBN 80-7178-260-2.
- FRANZ, Marie-Louise von. *Animus a anima v pohádkách*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2008. 101 s. Příběhy duše; sv. 4. ISBN 80-87171-05-9.
- FRANZ, Marie-Louise von. *Věštění a synchronicita: psychologie smysluplné náhody*. Překlad Kristina Černá a Jan Černý. 2. vyd., opr. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2004. 152 s. Studie; sv. 1 [sic]. ISBN 80-85880-33-4.
- FRANZ, Marie-Louise von. *Archetypal Patterns in Fairy Tales*. Inner City Books, 1997. 192 s. ISBN 978-0919123779.
- KAST, Verena. *Touha po druhém: o lásce v pohádkách*. Vyd. 1. Praha: Portál, 2011. 174 s. ISBN 80-7367-858-6

- KERÉNYI, Karl a JUNG, Carl Gustav. *Věda o mytologii*. Vyd. 3., Brož. 1. Brno: Nakladatelství Tomáše Janečka, 2004. 255 s. Megaron; sv. 1. ISBN 80-85880-32-6.
- STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 1. ISBN 80-903715-1-5.
- STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2006, sv. 2. ISBN 80-903715-2-3.
- STEIN, Murray, ed. a CORBETT, Lionel, ed. *Příběhy duše: moderní jungiánský výklad pohádek*. Vyd. 1. Brno: Emitos, 2007, sv. 3. ISBN 80-903715-9-0.
- ROYT, Jan a ŠEDINOVÁ, Hana. *Slovník symbolů: kosmos, příroda a člověk v křesťanské ikonografii*. Vyd. 1. Praha: Mladá fronta, 1998. 201 s. ISBN 80-204-0740-5.
- KENNER, T. A. *Symboly a jejich skrytý význam: [záhadný smysl a zapomenutý původ znamení a symbolů v moderním světě]*. Vyd. 1. Praha: Metafora, 2007. 160 s. ISBN 80-7359-079-6.
- PAGE, Raymond Ian. *Severské mýty*. Překlad Jana Odehnalová. Praha: Nakladatelství Lidové noviny, 1997. 131 s. ISBN 80-7106-218-9.
- LURKER, Manfred. *Slovník symbolů*. V Praze: Euromedia Group - Knižní klub, 2005. 614 s. Universum. ISBN 80-242-1588-8.
- Znaky a symboly*. Vyd. 1. Praha: Knižní klub, 2009. 352 s. Universum. ISBN 80-242-2492-3.
- GIBSON, Clare. *Symboly a jejich významy: klíč k výkladu motivů a znaků v umění*. V Praze: Slovart, 2010. 256 s. ISBN 80-7391-370-0.
- KOLMAŠ, Josef a MALINA, Jaroslav, ed. *Panoráma biologické a sociokulturní antropologie: modulové učební texty pro studenty antropologie a "příbuzných" oborů. 11, Tibet z antropologické perspektivy*. Brno: Nadace Universitas Masarykiana, 2002. 132 s. Scientia. ISBN 80-86258-31-9.
- NEUMANN, Erich. *The Great Mother : an analysis of the archetype*. Princeton, N.J.: Princeton University Press, 1974. 379 s.
- ŠPATENKOVÁ, Naděžda. *Poradenství pro pozůstalé: principy, proces, metody. 2., aktualiz. a dopl. vyd.* Praha: Grada, 2013. 223 s. Psyché. ISBN 80-247-3736-2.
- POŠTA, Miroslav, ed. *Himálajské pohádky: vyprávění z Tibetu, Bhútánu, Ladaku a Sikkimu*. Překlad Miroslav Pošta. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2012. 149 s. ISBN 80-904546-9-9.
- POŠTA, Miroslav, ed. *Švédské pohádky*. Překlad Miroslav Pošta. Vyd. 1. Praha: Verzone, 2014. 109 s. ISBN 80-87971-00-0.

Internetový zdroj

Srov. Tibetské lidové pohádky. *Informační systém o Tibetu*. [online]. Poslední změna 5. 8. 2002. [srov. 16. 2. 2016]. Dostupné z: <http://www.tibinfo.cz/clanek.php?id=311>

Přílohy

Příloha 1

O pouzdru na nůž plném campy

Před dávnými a dávnými časy žila v jedné zapadlé visce matka se třemi dcerami. Nebyly bohaté, ale nebyly ani chudé. Jednoho dne k jejich dveřím přišel pes a svěřil jim pouzdro na nůž plné pražené mouky, které se v Tibetu říká campa. Řekl: „Uschovejte mi ji prosím, dokud se nevrátím z Lhasy.“

Uplynul rok, potom druhý a třetí, a pes se stále nevracel. A tak se matka s dcerami jednoho dne rozhodly, že campu snědí. Jedly a jedly a brzo jim došlo, že ať snědí campy sebevíc, ani trochu jí neubude. Byly z toho celé pryč a campu začaly rozdávat sousedům z blízka i z dáli. Za nějaký čas ale zjistily, že campy v pouzdře začíná přece jen pomalu ubývat. Netrvalo dlouho a pes se nečekaně vrátil a řekl: „Vraťte mi prosím campu, kterou jsem si u vás nechal.“ Matka s dcerami do pouzdra daly něco campy, ale ať jí tam sypaly, kolik chtěly, pouzdro se ne a ne naplnit. Nakonec jim nezbylo než pouzdro psovi vrátit. Tuze se přitom styděly.

Pes jim řekl: „Snědly jste mi campu, kterou jsem strádal celý život. Zůstalo jí jen trošku. Musíte mi dát náhradou něco jiného.“ Matka i dcery byly bezradné, a tak vyhrkly: „Dáme ti všechno, co si budeš přát.“ Pes odpověděl: „Chci za ženu nejstarší dceru.“ Bylo to pro všechny nemilé překvapení, ale nejstarší dceři nezbylo než souhlasit.

Když se pes a jeho nevěsta měli vydat na cestu do ženichova domu, matka dceři připravila maso s campou a psovi kosti a vylouhovaná ječná zrna, co zbyla po výrobě piva. Když došli na břeh řeky, zastavili se, aby si dopřáli odpočinku.

Pes si chtěl nevěstu vyzkoušet, a tak jí řekl: „Odpočiňme si. Ty si sněz maso s campou a mně dej kosti s vylouhovaným ječmenem.“ Jak poručil, tak udělala. Potom pes řekl: „Musíme přejít přes řeku. Ponesu já tebe, nebo ty mě?“ Nevěsta odpověděla: „Ty jsi pes a já jsem člověk. Takže bys měl nést ty mě.“ Psa její odpověď nepotěšila, a tak ji hned odvedl zpátky. Matce řekl: „Tohle děvče nechci. Chci prostřední dceru.“ A tak mu matka dala druhou dceru.

V doprovodu prostřední dcery se pes znovu vydal na cestu. Došli na břeh řeky a tam se zastavili, aby si odpočinuli. Druhá dcera snědla maso s campou a stejně jako starší dcera dala psovi kosti s ječmenem. Když měli přebrodit řeku, řekla nevěsta psovi: „Musíš mě přenést na druhý břeh.“ To psa opět zklamalo, a tak ji odvedl zpátky k matce a požádal o nejmladší dceru.

Pes s nejmladší dcerou zase došel na břeh řeky a tam se zastavili, aby si odpočinuli. Pes řekl: „Děvče, sněz maso s campou a mně dej kosti s vylouhovaným ječmenem.“ Nejmladší dcera ale odpověděla: „Přestože jsi pes, jsi můj manžel. Proto se nesluší, abych ti dala kosti s ječmenem. Všechno, co máme, si rozdělíme napůl.“ Rozdělili si tedy maso i campu a společně se najedli.

Potom pes řekl: „Teď musíme přejít přes řeku. Ponesu já tebe, nebo ty mě?“ Nevěsta odpověděla: „Jsi zvíře, a tak by tě mohl odnést proud. Bude proto lepší, když ponesu já tebe.“ Jak to dořekla, naložila si psa na záda a přešla na druhý břeh. Pes si pomyslel, že tohle děvče má dobré srdce, a tak s ní pokračoval v cestě, až došlo k velikému paláci.

Když nevěsta palác uviděla, nevěřila vlastním očím. Zeptala se: „Kdo tady asi bydlí? Můžeme tu přenocovat?“ Pes odpověděl: „Bud' bez obav. Bydlím tady já.“

A tak se v paláci usadili. Jednoho dne řekl pes dívce: „Všichni královi poddaní jsou zítra zvaní na slavnost. Nechceš jít taky?“ Jeho nevěsta odpověděla smutně: „Nemám na sebe žádné hezké šaty. Lidi si na mě budou ukazovat prstem.“ Na to pes odpověděl: „Se šaty si nedělej starosti. Máme tady všechno, co potřebuješ.“ A dal jí svazek klíčů. Ona klíči otevřela několik komnat a v nich spatřila spoustu překrásných šatů. Udělalo jí to velikou radost. Jedny šaty si vybrala a vydala se na slavnost.

Cestou spatřila, jak se na tržišti projíždí sličný mládenec na bílém koni. Všechny svou krásnou kouznil a lidé říkali: „To je ale hezký mladík!“ Úplně jim učaroval, a tak všichni na trhu stáli jako přikovaní, dívali se na něj a na královu oslavu nikdo nepřišel.

Když se dívka vrátila domů, pes se jí zeptal: „Jaká byla královská oslava?“ Odpověděla mu: „Žádná nebyla. Všichni ve městě se dívali na mladíka na bílém koni.“

Druhého dne si oblékla jiné šaty a šla zase na trh. Mládenec se tam projížděl na svém bílém koni stejně jako předchozího dne. Dívka si všimla, že jeho šaty se podobají těm, co na sobě měla včera ona. S podezřením šla rychle domů a rozhlédla se. Našla tam jen psí kůži, a po psovi jakoby se slehla zem. Kůži hodila do ohně a ta hned vzplanula.

V tom vstoupil do komnaty onen mladík a zeptal se jí: „Kde je moje kůže?“ To jí vyrazilo dech. Odpověděla: „Hodila jsem ji do ohně.“ Mládenec zazoufal: „Mou životní sílu ukradla zlá čarodějnice. Proto bez své kůže nepřežiju déle než sedm dní.“ Děvče si uvědomilo, že udělalo něco, co nemělo a rozplakalo se.

Dalšího dne se dívka rozhodla, že se vydá za čarodějnici a získá zpět manželovu životní sílu. Když odcházela, dal jí dřevavý měch na vodu z hověziny a řekl: „Jdi na západ, dokud nenajdeš kalné jezírko. Naber si z něj doušek vody, nech z úst stéct tři kapky, třikrát se pomodli a pokračuj v cestě.“

„To co cestou najdeš, rozděl na dva díly a zase pokračuj v cestě. V těch končinách nežijí žádní lidé, takže potkáš-li někoho, věz, že ve skutečnosti je to čarodějnice. Buď velmi opatrná, jinak by tě mohla zabít. Musíš jít neohroženě až do jejího příbytku. Až tam dojdeš, vyměň jí měch na vodu za ten, který jsi přinesla.“

„Čarodějnice má spoustu věcí ze zlata, stříbra, železa, bronzu a mnoha dalších kovů, ale žádnou z nich neber. Uvidíš také spoustu šatstva a šperků, ale ani těch si nevšímej. Mezi kameny různých barev však najdeš kámen, který je napůl bílý, napůl černý. Uvnitř je trojí klenot. To je kámen mé životní síly a právě ten musíš přinést.“

Dívka se naučila zpaměti každé slovo a vydala se na cestu za kamenem. Za nějaký čas přišla k jezírku, které bylo samá špína. Nabrala z něj do úst vody, rychle vyplivla tři kapky, třikrát se pomodlila a pokračovala v cestě. Po chvíli uviděla dva koně, jak bojují o hromádku sena. A tak seno rozdělila rovným dílem na dvě kupky a pokračovala v cestě. O něco dál uviděla dva psy, jak se perou o kost. Kost rozlomila vejpůl, každému psovi dala jeden kus a zase pokračovala v cestě.

Příštího dne došla do vesnice a v té vesnici uviděla veliký stan. Vzpomněla si na manželova slova a řekla si, že ve stanu je určitě čarodějnice. Hrdlo se jí sevřelo, ale vešla dovnitř. Přivítala ji stařena a nabídla jí čaj. Zatímco ho dívka popíjela, vytáhla svůj měch na vodu a rychle ho vyměnila za vak, který měla ve stanu stařena.

Ta zanedlouho pravila: „Děvče, došla mi voda. Nezajdeš pro vodu?“ Mám za sebou dlouhou cestu,“ odpovědělo děvče, „a dnes už sotva stojím na nohou. Zajdu pro vodu zítra.“

Stařena šla tedy pro vodu sama. Zatímco byla pryč, dívka prohledala celý stan. Našla spoustu věcí ze zlata, stříbra, mědi, mnoho šperků a šatstva, ale nic z toho si nevzala.

Pak spatřila napůl černý a napůl bílý kámen, ve kterém byla ukryta manželova životní síla. Popadla ho a vzala nohy na ramena.

Stařena – byla to ve skutečnosti čarodějnice – šla pro vodu k jezírku. Do měchu znovu a znovu nabírala vodu, ale ať dělala, co dělala, nešel jí naplnit. Díry zacpala vlasy a zuby, které si vytrhla, a celá zlostná se vrátila domů. Když uviděla, že dívka utekla, začala jí pronásledovat.

Uháněla po jejích stopách, až ji nakonec dohonila. Už po ní natahovala ruce, když v tom kolem běželi psi, které předtím děvče usmířilo. Čarodějnice křikla na psy: „Chyťte tu holku!“ Psi si ale pomysleli: Když jsme děvče potkali minule, ukončila naši rvačku, rozdělila nám kost a každému dala jednu půlku. Byla k nám laskavá. Postavíme se tedy do cesty čarodějnici.

A tak dívku nechali jít a čarodějníci na hodnou chvíli zatarasili cestu. Když čarodějnice zase děvče už skoro dohonila, cválali kolem koně, které děvče potkalo předtím. Čarodějnice zvolala: „Koníci, zastavte tu holku!“ Koně si ale řekli: Když jsme děvče potkali minule, ukončila naši při a rozdělila nám seno rovným dílem. Byla k nám laskavá. Postavíme se tedy do cesty čarodějníci. A tak dívku nechali jít a na hodnou chvíli čarodějníci zatarasili cestu.

Když dívka dorazila ke kalnému jezírku, měla žízeň. Třikrát se pomodlila a napila se vody. Voda byla rázem chladivá a průzračně čistá. Za chvíli už tam byla i čarodějnice. Také ona měla žízeň a napila se vody z jezírka. Pro ni však byla voda jedovatá, a jen co ji polkla, na místě umřela.

Dívka se vrátila domů a kámen dala manželovi. Těžko vypovědět slovy, jakou měl radost. Láska naplnila jejich srdce a od té chvíle byli nerozlučně spojeni jako voda smíchaná s mlékem. A tak v míru a štěstí žili navěky.

Příloha 2

O dvanácti zakletých princích

Byl jednou jeden král a ten král měl dvanáct synů a jednu dceru. Jednoho rána se mu ale všichni synové proměnili v koně. To krále velmi zarmoutilo. Ustájlil je ve zvláštním stavení a nosil jim jen to nejlepší, ale koně nic nežrali. A tak nechal rozhlásit, že tomu, kdo zjistí, co koně žerou, dá svou jedinou dceru.

Ve stejném království žili manželé, kteří měli tři syny. Nejmladší se jmenoval Lasse a k ničemu se nehodil. Prvního dne se ke králi dostavila samá hrabata a baroni, aby zkusili štěstí, ale nikomu neprálo. Druhého dne přišli všichni ostatní bohatí a vážení muži, ale zbytečně. Třetího dne přišel kdekdo.

Své štěstí chtěli zkusit i Lasseho bratři, ale přesně ve dvanáct hodin jim všichni koně utekli a nikdo nevěděl kam. Když se koně vrátili, Lasse si řekl, že to zkusí taky. Přišel k nejmenšímu koni a zvíře promluvílo: „Poslyš, tebe chci za švagra.“ To je lákavá nabídka, pomyslel si Lasse, kůň ale mluvil dál: „Až zase začneme být neklidní, nasedni mi na hřbet a pojedeme. Nesmíš se ale ohlížet!“

Lasse udělal, jak kůň řekl: navzdory ohlušujícímu dunění a hřmotu se ani jednou neohlédl. Kůň se zatím tryskem řítí až na onen svět, kde stál kostel. Do něj vstoupilo všech dvanáct koní, došli k oltáři a tam pojedli chleba a popili vína. Dostal i Lasse.

Když se šťastně vrátili domů, král se radoval, že už ví, co koně žerou, a Lasse měl dostat princeznu. Ale na královském dvoře bylo mnoho závistivců a ti mu začali klást do cesty překážky. Řekli, že by Lasse nejdřív mohl přinést jejich vladaři meč, který měl král Šalamoun v den své korunovace. Králi se nápad zalíbil a řekl milému Lassemu, že dokud mu nepřinese drahocenný Šalamounův meč, princeznu nedostane.

Lasse byl nešťastný, ale šel se poradit s koníkem a ten řekl: „Posad' se a přesně ve dvanáct hodin na hřbet a neohlížej se, dokud nebudeme v kostele před oltářem.“ Lasse udělal, jak kůň řekl. Dunění a hřmot za ním byly ještě hlasitější než poprvé, přesto se neohlédl. Meč visel napravo od oltáře. Byl náramně veliký a těžký, Lasse jej však sňal a s námahou odvlékl.

Král měl z meče radost a už mela být svatba. Ale dvořané Lassemu vymysleli další úkol. Řekli panovníkovi, že by mu mohl přivést koně, na němž jel král Šalamoun v den své korunovace. Králi se ten nápad zalíbil a řekl Lassemu, princeznu dostane, až přivede korunovačního koně krále Šalamouna.

Lasse byl nešťastný, ale šel se poradit s koníkem a ten pravil: „Řekni si o tři jablka a provaz, pak jablka rozkrájej na devět dílů a pověz, že si mě chceš půjčit. Když Lasse všechno

dostal, nasedl na koníka a ten jel, až dojel do hlubokého lesa. Tam dal Lassemu píšťalku a řekl: „Dobře mě uvaž ke stromu, protože budu mít strach.“

Lasse zapískal na píšťalku. Vtom se lesem rozlehl strašlivý ryk a hřmot a země se začala otřásat. Když znovu nastalo ticho, koník řekl: „Právě se probudil. Přivaž mě ještě pevněji, protože teď se budu bát ještě víc.“ Lasse poslechl a zapískal na píšťalku podruhé. V tu chvíli se v lese ozval dusivý hřmot a rachot a země se třásla tak, že Lasse sotva dokázal stát na nohou. Když zase všechno ztichlo, řekl koník: „Už vstal. Teď mě přivaž úplně nejpevněji, jak dokážeš, protože teď se budu bát úplně nejvíc. A až k tobě bude přibíhat, hod' mu do tlamy všech devět kousků jablka. Nesmíš ale přitom ztratit ani jeden z nich, protože jinak to s námi špatně skončí.“

Lasse zapískal na píšťalku potřetí a tu se tryskem přiřítíl kuň krále Šalamouna s otevřenou tlamou. Lasse mu do ní hodil všech devět kousků jablek. V tu chvíli zvíře zkrotlo a Lasse je mohl odvést ke svému králi.

Král měl nevýslovnou radost, protože na světě nebylo krásnějšího koně. Tentokrát ale prohlásili dvořané, že by Lasse mohl proměnit dvanáct zakletých princů do jejich původní podoby, a král mu řekl, že když to neudělá, nedostane princeznu za ženu.

Inu, Lasse šel znovu pro radu ke koníkovi a ten řekl: „Posad' se mi na hřbet, a když se nebudeš ohlížet, dopadne všechno dobře.“

Pak jeli, až přijeli do kostela. Tu se ozval strašlivý lomoz, Lasse měl pocit, že se za ním bortí zdi i kostelní klenba, ale přesto se neohlédl. Vpravo od oltáře visela láhev. Lasse ji vzal, napil se z ní a to mu dodalo tolik odvahy a síly, že když se šťastně vrátil na královský dvůr, dokázal zacházet s mečem krále Šalamouna docela lehce.

Koník ho požádal, ať nyní jim a jeho jedenácti bratrům usekne hlavu. Nejdřív se tomu Lasse bránil, ale když nakonec koníka poslechl, všech dvanáct princů znovu získalo svou lidskou podobu a byla radost na ně pohledět.

Zavládlo všeobecné veselí a svatbě Lasseho s krásnou královskou princeznou už nestálo nic v cestě. Oba potom spolu šťastně žili a z Lasseho a nejmladšího prince se stali nejlepší přátelé.